

DOKA

DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI

www.doka.org.tr

Temmuz-Ağustos-Eylül/ 2019

42
Sayı

Kayanın içinden gelen güzellik
Deliklikaya Şelalesi

Deliklikaya Şelalesi / Murgul / Artvin

DOĞRU - OBJEKTİF - KARARLI ADIMLAR

www.doka.org.tr

Adına İmtiyaz Sahibi
Onur ADIYAMAN
Genel Sekreter V.

Genel Koordinatör
Kemal AKPINAR

Genel Yayın Yönetmeni
Hakan BAHÇEKAPILI

Yazı İşleri Sorumlusu
Ahmet YEŞİLÇİÇEK

Görsel Tasarım
Emine GÜLERYÜZ

DOKA dergisine katkılarından dolayı Ahmet Selçuk HACIFETTAHOĞLU'na teşekkür ederiz.

Gazipaşa Mah. Nemlioğlu Sk. Taksim Yokuşu Vakıf İşhanı No:3 TRABZON
Tel : 444 82 90 Fax: 0462 455 40 88

Baskı
Harman Yayıncılık/ Trabzon

Sümela Manastırı / Maçka / Trabzon

Geleceğimiz için Geri Dönüşüm

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA)
Genel Sekreteri **Onur ADIYAMAN**

Roma'nın Kayıp Hazinesi "Satala Antik Kenti"

RÖPORTAJ

14-21

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü Başkanı
Sayın Doç.Dr. Şahin YILDIRIM Satala Antik Kenti'nde
yaptıkları arkeolojik kazıya ilişkin bilgileri sizler için paylaştı.

RÖPORTAJ

24-39

Yusufeli Belediye Başkanı
Sayın Eyüp AYTEKİN, yapılan Yusufeli Barajı
nedeniyle taşınacak ilçe merkezi ile ilgili
yapılan ve yapılacakları anlattı.

COĞRAFİ TESCİLLİ ÜRÜNLER

42-47

Akkuş Şeker Fasulyesi

Akkuş Ziraat Odası Başkanı
Sayın Ahmet KAYA,
coğrafi işaret tescilli Akkuş Şeker Fasulyesinin
hikâyesini bizlerle paylaştı.

50-63

66-83

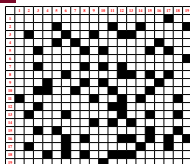
HABERLER

86-99

- Arhavi Kestane Balı Coğrafi İşaret Yolunda
- "Arttırılmış/Sanal Gerçeklik Kullanılarak Dijital Müfredat Geliştirme Eğitici Eğitimi" Tamamlandı
- Çay Çarşısı Projesi Sözleşmesi İmzalandı
- DOKA 118. Yönetim Kurulu Toplantısı Gümüşhane'de Yapıldı
- "Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi" Toplantısı Yapıldı
- Van Fuarı Verimli Geçti
- Vali Yardımcısı Ve Kaymakamların Yerleri Değişti

102-103 BİL BAKALIM

106-107 BASINDA DOKA

Onur ADIYAMAN

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri

Geleceğimiz için Geri Dönüşüm

Geri dönüşüm, eski çağlardan beri insanlığın hem ekonomik hem de diğer sebeplerle her vakit üzerinde durduğu bir kavram olmuştur. Ortaçağ'da geri dönüşüm olgusu ilkel koşullarda da olsa, özelliğini yitirmiş kılıç, kalın gibi savaş aletlerinin eritilerek madeni para, tabak, çanak gibi başka ihtiyaç malzemelerine dönüştürülmesi ile gerçekleştirilmekteydi.

Yirminci yüzyılda, sanayi devrimi ve teknolojinin gelişmesiyle, tüm dünyadaki insanların tüketim alışkanlıkları değişti. Doğal kaynakların ve malların kullanımı arttı. Buna paralel olarak, her gün bertaraf edilmesi endişe verici bir sorun olan çok sayıda ve farklı türde katı atık üretilir oldu. Şimdi bu sorunla başa çıkmak için proaktif yönetimin gerekli olduğu, yani katı atık oluşumunun azaltılması, katı atıkların etkin şekilde toplanması ve yalnızca bertaraf etme yerine atıkların tekrar kullanımına yoğunlaşılması gerektiği kabul edilmektedir. Bu nedenle, entegre katı atık yönetimi; çevre ile uyumlu, ekonomik, estetik ve enerji tasarrufu ilkelerini benimseyen, üretim, depolama, toplama, aktarma-taşıma, yeniden kullanma-geri dönüşüm, işleme, bertaraf etme, bertaraf işlemleri sonrası izleme, kontrol ve denetim faaliyetlerinin yönetimini kapsar.

Hızla tükenmek üzere olan doğal kaynaklar ve üretilen büyük miktarlardaki atıkların toplum sağlığını tehdit etmesi nedeniyle geri kazanım ve yeniden kullanım kaçınılmaz hale gelmiştir. Unutulmaması gereken bir diğer önemli husus, doğanın geri dönüşüm sürelerinin insan yaşam süresine göre çok uzun olduğu ve toplumun, bireylerin ömrü ile karşılaştırılabilir bir zaman ölçeğinde geri dönüşümle ilgilendiğidir. Bu yüzden, yeni atık geri kazanma ve yeniden kullanma yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği açıktır.

*Geri dönüşüme yatırım yapan ülkeler,
elektrik üretiminden ham maddeye
kadar pek çok kazanç elde etmektedir.
Demir, çelik, kâğıt, plastik, cam,
elektronik atıklar gibi maddelerin geri
kazanılması ve tekrar kullanılması
büyük tasarruf sağlamaktadır.*

Enerji maliyetleri gün geçtikçe artıyor, bu da enerji geri kazanımını daha cazip ve daha ekonomik hale getiriyor ve çevre dostu atık bertarafı için sosyal baskı arttıkça bertaraf maliyeti, geri kazanımı daha iyi bir alternatif haline getirerek artıracaktır. Ayrıca, ikincil malzemelerin kullanılmasına yönelik sınai teşvikler de hava ve su kirliliği kontrolü yönetmeliklerinin güçlendirildiği ölçüde artacaktır. Bu liberalleşme çağında, rekabet arttıkça geri dönüşüm, maliyet girdilerini azalttığı ve kar marjını artırdığı için rekabet avantajı sağlayan stratejik bir araç olacaktır. Geri dönüşüm, aynı zamanda, doğal kaynakların daha az kullanımını sağladığı için sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmaktadır.

Bugün, geri dönüşüm hareketi, sağladığı birçok avantajla dünyada giderek daha fazla ilgi çekmektedir. Geri dönüşüme yatırım yapan ülkeler, elektrik üretiminden ham maddeye kadar pek çok kazanç elde etmektedir. Demir, çelik, kâğıt, plastik, cam, elektronik atıklar gibi maddelerin geri kazanılması ve tekrar kullanılması büyük tasarruf sağlamaktadır. Sadece bir alüminyum kutunun geri dönüştürülmesi ile bir televizyonu üç saat boyunca çalıştıracak enerji tasarrufu sağlanabilmektedir.

Son yıllarda dünyada, ürünlerin ve atık malzemelerin yeniden kullanıldığı, onarıldığı, yenilendiği ve önemli ekonomik ve çevresel faydalarla geri dönüştürüldüğü “döngüsel ekonomi”ye doğru bir gidiş var. **Döngüsel ekonomi, “al - yap - at” esasına dayanan lineer kaynak tüketimi modeline alternatif yeni bir endüstriyel model olarak kabul ediliyor** (MacArthur Foundation). Amacı, çevreye zararlı atıkları yok etmektir. Biyosfere zarar vermeden geri getirilebilecek “besinler” adı verilen doğal bileşenlere sahip ürünlerin kullanılmasının yanı sıra, biyosfere uygun olmayan teknik bileşenlerin yeniden kullanımını teşvik ediyor.

Türkiye’de yıllık ortaya çıkan 30 milyon ton atığın teorik olarak %25’inin geri dönüşüme tabi tutulabilmesi mümkündür. Buradan ülke toplam geri dönüşüm potansiyelinin 7,5 milyon ton olabileceği söylenebilir.

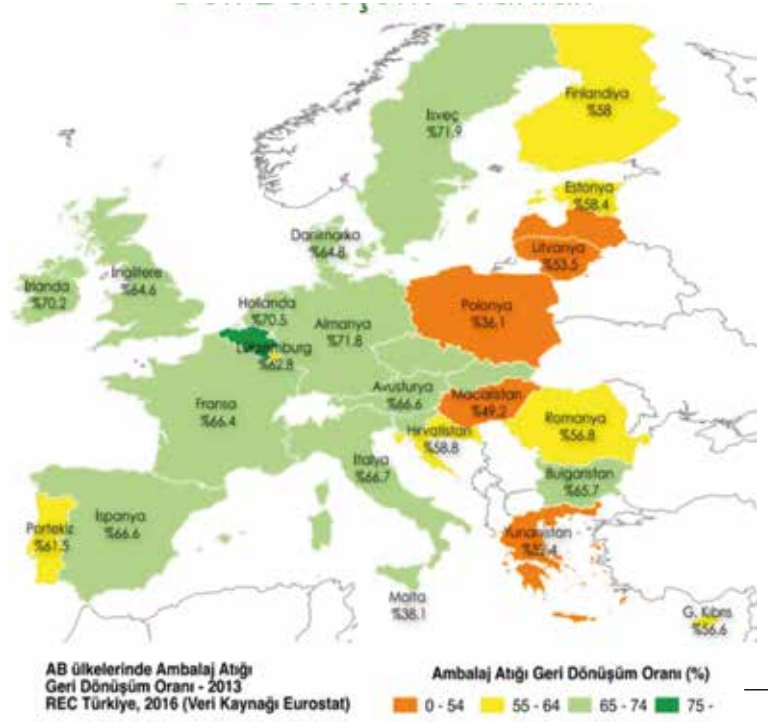
Avrupa Birliği, “Gezegelimizin Sınırları İçinde, Daha İyi Yaşamak” sloganıyla yayımladığı ve 2020 yılına kadar Birliğin çevre politikasına yön veren strateji dokümanı 7. Çevre Eylem Planında, Avrupa’nın bugünkü refahını ve sağlıklı çevresini dögüsel ekonomi modeline borçlu olduğunu ifade etmektedir. Planda, Birliğin 2050 yılında olması arzu edilen konum şöyle ifade ediliyor: “2050’de, gezegenin ekolojik sınırları içinde iyi bir şekilde yaşıyoruz. Refahımızı ve sağlıklı çevremizi; hiçbir şeyin israf edilmediği, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde yönetildiği, biyoçeşitliliğin korunduğu ve değerlendirildiği dögüsel ekonomi modelimize borçluyuz. Düşük karbonlu büyüme modelimiz, uzun zamandan beri, güvenli ve sürdürülebilir bir küresel topluma ayak uydurmak için kaynak kullanımından ayrıldı. ”

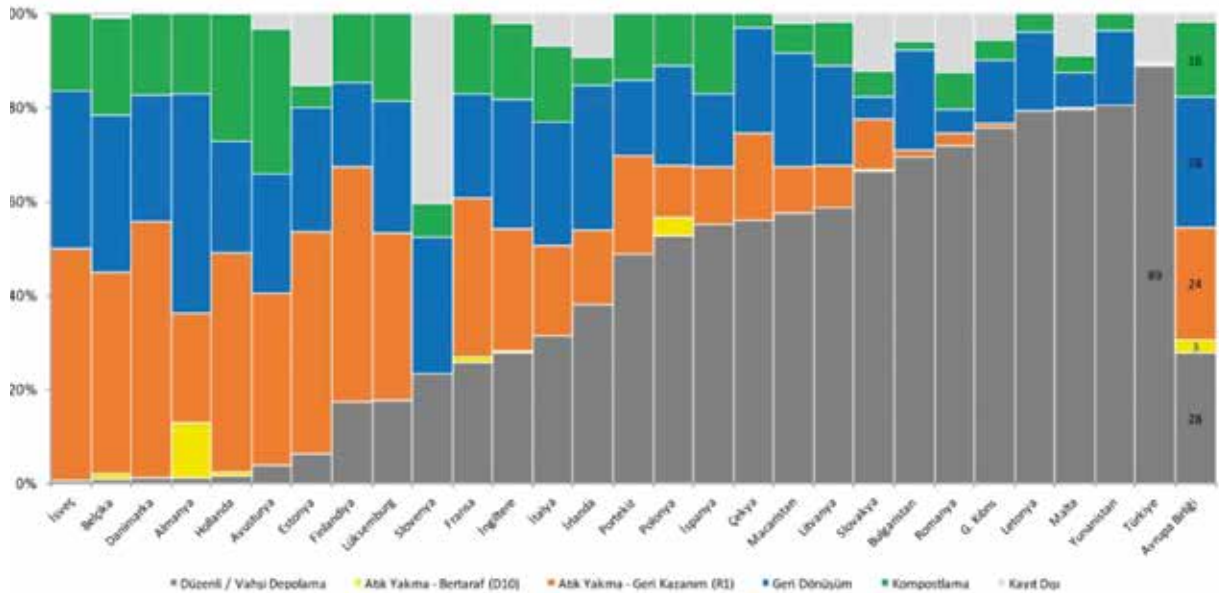
Avrupa İstatistik Ofisinin (EUROSTAT) 2016 yılı verileri incelendiğinde, evsel atık yönetimi bakımından İsveç, Belçika ve Danimarka'nın; atık yakarak geri kazanım yapan, geri dönüşüm ve kompostlama yaparak atık bertarafını en iyi şekilde yöneten ülkeler olduğu görülmektedir. Almanya, Hollanda ve Avusturya da bu ülkeleri takip eden ülkeler konumundadır. Bu ülkelerde düzenli depolama hemen hemen hiç yapılmamaktadır. Avrupa Birliği üye ülkelerinin ortalamasına (AB-28) bakıldığında, düzenli/vahşi depolamanın %28, atık yakarak bertaraf etmenin %3, atık yakarak geri kazanımın %24, geri dönüşümün %28 ve kompostlamanın %16 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Birliğe aday ülke statüsündeki Türkiye'de ise evsel atıklar %87 oranında düzenli/vahşi depolama, %12 oranında geri dönüşüm yapılmaktadır. AB'nin gelişmiş ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye'nin bu konuda kat etmesi gereken çok yol olduğu değerlendirilmektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde 2013 yılı ambalaj atığı geri dönüşüm oranlarına bakıldığında (EUROSTAT) bu oranın İsveç'te % 71.9, Almanya'da %71.8, İrlanda'da %70.2, Hollanda'da %70, İspanya'da %66.6 ve Fransa'da %66.4 olduğu görülmektedir.

AB Ülkelerinde Ambalaj Atığı Geri Dönüşüm Oranları

AB Ülkeleri ve Türkiye'de Evsel Atıkların Yönetimi (2014)

TÜİK verilerine göre 2018 yılında ülkemizde 32 milyon ton atık oluşmuş. 32 milyon ton atığı hayal edebilmek için şöyle bir örnek verebiliriz: 1 ton evsel atığın 1 m³ yer kapladığını düşündüğümüzde her yıl 1 m derinliğinde 4500 adet futbol sahası kadar atık oluşuyor. Bu durum yerel yönetimler tarafından üstesinden gelinmesi çok çetin bir konu olmaktadır. Mevcut çöp depolama sahaları gün geçtikçe nihai kapasitesine ulaşmakta, yeni atık depolama sahaları bulmak giderek daha zor hale gelmektedir.

Dünya genelinde geri kazanım yapan belediyelerin sayısı, geri kazanma üzerine çalışan şirketlerin sayısı ve bu sektörün toplamda oluşturduğu ekonomik hacim milyar dolarlarla ifade edilmektedir.

Türkiye’de yıllık ortaya çıkan 30 milyon ton atığın teorik olarak %25’inin geri dönüşüme tabi tutulabilmesi mümkündür. Buradan ülke toplam geri dönüşüm potansiyelinin 7,5 milyon ton olabileceği söylenebilir.

Geri dönüşümün Türkiye’deki geçmişi çok yeni olmakla birlikte, Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde olan Türkiye, 27. Fasıl (Çevre ve İklim Değişikliği) kapsamında çevre mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlaştırma çalışmalarını her geçen gün arttırmaktadır. 1990-1994 yılları arasını kapsayan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminden itibaren Türkiye’de, çevre politikalarının ulusal düzeyde gelişimini etkileyen önemli ilerlemeler yaşanmıştır. Günümüzde de Türk çevre mevzuatı, AB ilkeleri ve politikaları doğrultusunda, çevre alanındaki işleyişini geliştirecek plan ve programlar yapılması suretiyle sürekli gelişim ve değişim geçirmeye devam etmektedir.

Ne yazık ki ülkemizin büyük ölçüde ithalata bağımlı olması nedeniyle alternatif kaynaklardan enerji elde edilmesine, var olan kaynakların tekrar kullanılmasına ve enerji verimliliğinin en üst düzeye çıkarılmasına ihtiyacımız bulunmaktadır.

Bu sebeple geri dönüşüm ve kazanım sistemleri ülkemiz ve TR 90 Bölgesi (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) için bugün olduğu kadar gelecekte de çok önemli bir çıkış noktası ve vazgeçilmez bir unsur olacaktır.

TR90 Bölgesinde sağlıklı bir geri dönüşüm mekanizması bulunmamaktadır. Geri dönüşüm elverişsiz şartlarda insan sağlığına hiç de uygun olmayan yöntemler ile sokak toplayıcıları tarafından yapılmaktadır.

TR90 Bölgesi biyokütle potansiyeli bakımından avantajlı bir konumdadır. Organik atıkların kompostlaştırılarak tarımda toprak zenginleştirme malzemesi olarak kullanılmasına yönelik tesislerin kurulması önem arz etmektedir. Zira bölge kentsel atıkların yanı sıra, tarıma dayalı sanayi atıklarının da büyük bir kısmı organik madde ihtiva etmektedir. Özellikle çay atıkları, fındikkabuğu ve fındık zurufunun 500.000 tonu aşan potansiyeli bulunmaktadır. Bu ürünler, organik gübre ve torf malzemesi olarak bitkisel üretimde katma değeri daha yüksek bir şekilde değerlendirilebilir. Ayrıca hem çay posasının hem de fındikkabuğunun ağaç işlerinde katkı malzemesi, yapı işlerinde yalıtım malzemesi olarak kullanılması mümkündür. Bu alanda yapılacak AR-GE faaliyetlerinin takibinde ticari anlamda büyük kazanımların elde edilmesi mümkündür.

Son yıllarda tüm dünyada sıfır atık uygulama çalışmaları yaygınlaşmaktadır. “Sıfır Atık”; kaynakların verimli kullanılması ile birlikte israfın önlenmesini, atık oluşumunun minimize edilmesi ile birlikte atığın oluşması durumunda kaynağında ayrı toplanarak geri kazanımının sağlanmasını kapsayan bir atık yönetim felsefesidir.

Ülkemizde de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Saygıdeğer Eşleri Emine Erdoğan’ın öncülüğünde T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2017 yılında sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde, oluşan atıkları kontrol altına almak ve gelecek nesillere daha temiz ve yaşanabilir bir dünya bırakmak adına “Sıfır Atık” projesini hayata geçirmiştir. İlk olarak bakanlığın ana hizmet binasında aşamalı olarak başlatılan proje hem bireysel hem kurumsal hem de belediye genelinde yaygınlaşmaktadır.

Ankara’da başlanan Sıfır Atık Projesinin, 2023 yılına kadar aşamalı olarak tüm Türkiye’de hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Projenin hayata geçirileceği alanlar;

- Kamu kurum/kuruluşları
- Alışveriş merkezleri
- Hastaneler
- Eğitim kurumları
- Eğlenme ve dinlenme tesisleri
- Büyük iş yerleri

Sıfır atık projesinin yaygınlaşması ile birlikte, israfın önüne geçilerek maliyetlerin ve çevresel risklerin azaltılması, bununla beraber çevre koruma bilincinin gelişmesi ve çalışanların “duyarlı tüketici” duygusuna sahip olmasının sağlanması hedeflenmektedir.

Belediyelerin entegre atık yönetim sistemine geçerek 3R (Reduce = azalt, Reuse = tekrar kullan, Recycle = geri dönüştür) prensibini aktif bir şekilde uygulamak için gerekli adımları biran önce atmaları gerekmektedir. Bu hizmetleri sunan işletmelerin bölge belediyeleri ile potansiyeli yüksek iş birlikleri kurma fırsatı orta ve uzun vadede kendini hissettirecektir.

Havamızı, suyumuzu ve toprağımızı korumak ve daha kaliteli ve temiz hale getirmek için başta kamu kurumları olmak üzere özel sektör ve sivil toplum kuruluşları üzerine düşen görevi koordineli bir şekilde yerine getirmelidir. Çevresel aktiviteleri güçlü yapıya dönüştürerek ülkemizde çevre sektörünü geliştirmeliyiz.

Atatürk Köşkü/ Trabzon

Roma'nın Kayıp Hazinesi

"Satala Antik Kenti"

Günyüzüne Çıkıyor

Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Arkeoloji Bölümü Başkanı **Sayın Doç.Dr. Şahin YILDIRIM** Satala Antik Kenti'nde yaptıkları arkeolojik kazıya ilişkin bilgileri sizler için paylaştı.

Bize kendinizden bahseder misiniz?

Ankara Üniversitesinden 1998 yılında mezun oldum. Doktoramı yine aynı üniversitede tamamladım. Ardından Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın açtığı sınavı kazanarak Edirne Müze Müdürlüğü'nde görev yaptım. Bir süre de bu müzenin vekaleten müdürlüğünü yürüttüm. Akabinde de Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümüne geçiş yaptım.

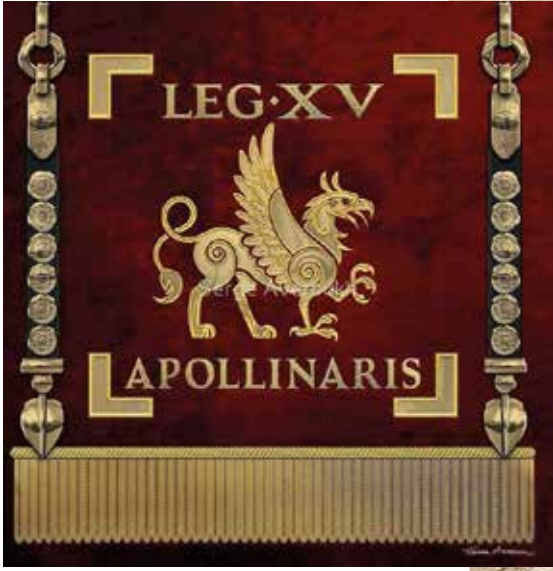
Ülkemizin Zeugma, Hadrianopolis, Sagalassos, Pompeipolis, Filyos ve Tios gibi birçok noktasındaki arkeolojik kazı çalışmalarında bulundum. Buralarda kurtarma kazıları gerçekleştirdik.

Satala'da gerçekleştirdiğiniz kazının önemi nedir?

Satala bizim çok ilgimizi çeken yerlerin başında gelmektedir. Edirne'de bulunan Hadrianopolis'te Roma dönemi castrumu çalışmıştık. Castrum lejyon kaleleri plan tipinde yapılıyor. Roma askeri sistemi üzerine ilk çalışmaları Hadrianopolis'te gerçekleştirmiştik.

Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırında yer alan dört büyük lejyon kalesinden bir tanesi de Satala'dır. Anadolu'da günümüze kadar ulaşan tek yapı Satala'dır.

Satala'daki arkeolojik kazılar- la ilgili süreci anlatır mısınız?

2011 yılında yaptığımız projeyle bölgeye geldik. Arazide kamulaştırma sorunu vardı. Bunun için altyapı oluşturalım dedik. Bu çalışma yarıda kaldı.

2017 yılında kamulaştırma çalışmaları yapıldı. Kazı yaptığımız alanda arkeolojik jeofiziksel çalışmalara istinaden jeofiziksel yöntemleri kullanarak elektromanyetik radar ölçümleri yaptık. Çalışma sonucunda yeraltında bulunan yapıların izlerini ortaya çıkardık. Akabinde yoğunluğun en fazla olduğu parsellerde Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan kamulaştırma talebinde bulunduk. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bu talebimizi uygun görmesinden sonra yaklaşık 20 dönümlük alanın kamulaştırılması sağlandı.

Kamulaştırılan alanlarda da 2018 yılı itibarıyla da ilk kazı çalışmalarını başlattık. Bu kazı çalışmaları henüz çok erken ve emekleme aşamasındadır. Bunlar bütçe ve zamanla bağlantılı işlerdir. Yaklaşık 10 yıllık bir süre içerisinde Satala Antik Kenti'nin görünebilirliğinin arttırılacağını düşünüyorum.

Satala'nın tarihine de ışık tutacak Roma Lejyonu hakkında bizleri bilgilendirir misiniz?

Satala'da 15.Roma Lejyonu konumlandırılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 3. dereceden sit alanı olarak belirlenen Satala Antik Kenti'ne ilk olarak İmparator Vespasian tarafından M.S. 75 yılında XVI Flavia Lejyonu yerleştirilmiştir. Daha sonra İmparator Hadrian tarafından Samosat'a (Samsat) taşınmıştır. Lejyon varlığını IV. yüzyıla kadar sürdürmüştür.

Bu lejyonları günümüze uyarlayacak olursak şöyle örnekleyebiliriz. Ülkemizde silahlı kuvvetlerimiz 1. ordu, 2. Ordu gibi adlandırılmaktadır. Roma İmparatorluğu'nda da buna karşılık gelen lejyonların yaklaşık 35 civarındadır. Bu ordular Roma İmparatorluğu'nun bütün sınır hatlarını koruyan, doğrudan imparatora bağlı kuvvetlerdir. Bu kuvvetler çok hızlı şekilde operasyon yapacak düzeyde konumlandırılmışlardır. Savunma amaçlı değil hücum amaçlı kuvvetlerdir. Bu lejyonlarda yaklaşık 6 bine yakın kişi olduğunu biliyoruz. Bunların 3000-3500 kişisi lejyo-

ner tarif ettiğimiz askeri sınıftan oluşmaktadır. 500 kişisi equite denilen şövalye sınıfı olarak adlandırdığımız süvariler teşkil ediyordu. Diğer geri kalanlar ise mimarlar, mühendisler, aşçılar gibi sınıflardan oluşuyordu. Yani şu anda ordu neyse Roma İmparatorluğu'nda da lejyon öyleydi.

Lejyon ana karargâhının iki giriş çıkışı oluyor. Birisi kuzey-güney yolu diğeri ise doğu-batı yoludur. Bu iki kapıdan girişler sağlanıyor. Çevresine hendekler kazılıyor ve suyla dolduruluyor. Bu lejyonların karargâhları ovalara yapılıyor. Bildiğimiz Ortaçağ kaleleri gibi yüksek yerlere yapılmıyor. Çünkü Roma lejyonları savunma amaçlı yapılmıyor. Saldırı amaçlı yapılıyor. Zira dönemin en büyük devleti Roma İmparatorluğu'ydü. Dolayısıyla yer yer müdahale etmek amacıyla bu lejyonlar konumlandırılıyordu.

Satala ise Fırat hattını koruyan kuzeydoğu sınır ucunda, Fırat havzasının biraz dışında yer alan lejyona ev sahipliği yapıyordu. Diğer üç lejyon Samsat'ta bulunan 16. Lejyon, Malatya'da bulunan 12. Lejyon ve Zeugma'da bulunan 4. İskit Lejyon ise Fırat vadisinin en uygun yerlerinde konumlandırılıyor. İran'a karşı (Persler ve akabinde Sasaniler) kurulmuş lejyonlardır. Günümüze uyarlasak doğu ile batının sınırı şeklindedir. Doğu uygarlığını temsil eden Sasaniler, batı uygarlığını temsil eden ise Romalılardır.

İşte o zaman ki sınır; kazı çalışmalarını yaptığımız Satala'dan geçmekteydi. Dolayısıyla Satala askeri ve stratejik açıdan çok önemli bir yere sahiptir. Bayburt, Gürcistan ve Suriye'ye giden ana yol buradan geçmekteydi. Bütün Karadeniz'e kontrol eden ana yol da yine Satala'dan geçmekteydi. Kelkit Vadisi'ni kesen Yeşilırmak üzerinde doğu-batı istikametinde bulunma-

sı da Satala'ya ayrı bir önem kazandırmaktadır. Bu yolu da kontrol emesi bakımından önemliydi. Bildiğiniz üzere Gümüşhane madencilik açısından önemli bir merkezdir. Bu madenlerin de taşınması ve kontrol edilmesi için 15. Lejyon Fırat vadisinin biraz daha yukarısında Satala'da kurulmuştur.

Ön yüzünde imparatorun resmi arka yüzünde bazen lejyonların simgelerinin bulunduğu altın ve gümüş paralarla lejyonların maaşları da ödenmekteydi. Bu yüzden altın ve gümüş madenlerinin kontrolü Roma İmparatorluğu için çok önemliydi. Günümüzde emperyalist güçler enerji ve doğal kaynakları kontrol etmek için nasıl müdahaleler yapıyorsa zamanında da Roma aynı işlevi sürdürüyordu. Bunu da yapmak için yukarıda saydığım lejyon kalelerini kullanıyordu. Savaş anında bu lejyonlar başka yerlere gönderilebiliyorlardı.

Yapılan kazı çalışmalarında Satala'da tarihi ne kadar önceye gitmektedir? Elde ettiğiniz bulgular nelerdir?

Milattan önce 3.bine tarihlenen seramiklerle karşılaştık. Yazılı kaynaklarda Satala hakkında çok fazla bilgiye sahip değiliz. Ancak yaptığımız arkeolojik kazı çalışmaları sonucunda metropol alanın olduğu yerde Helenistik döneme tarihlenen bronz sikke bulmuştuk. Buranın Helenistik dönemde de kullanılmış olabileceğini düşünüyoruz.

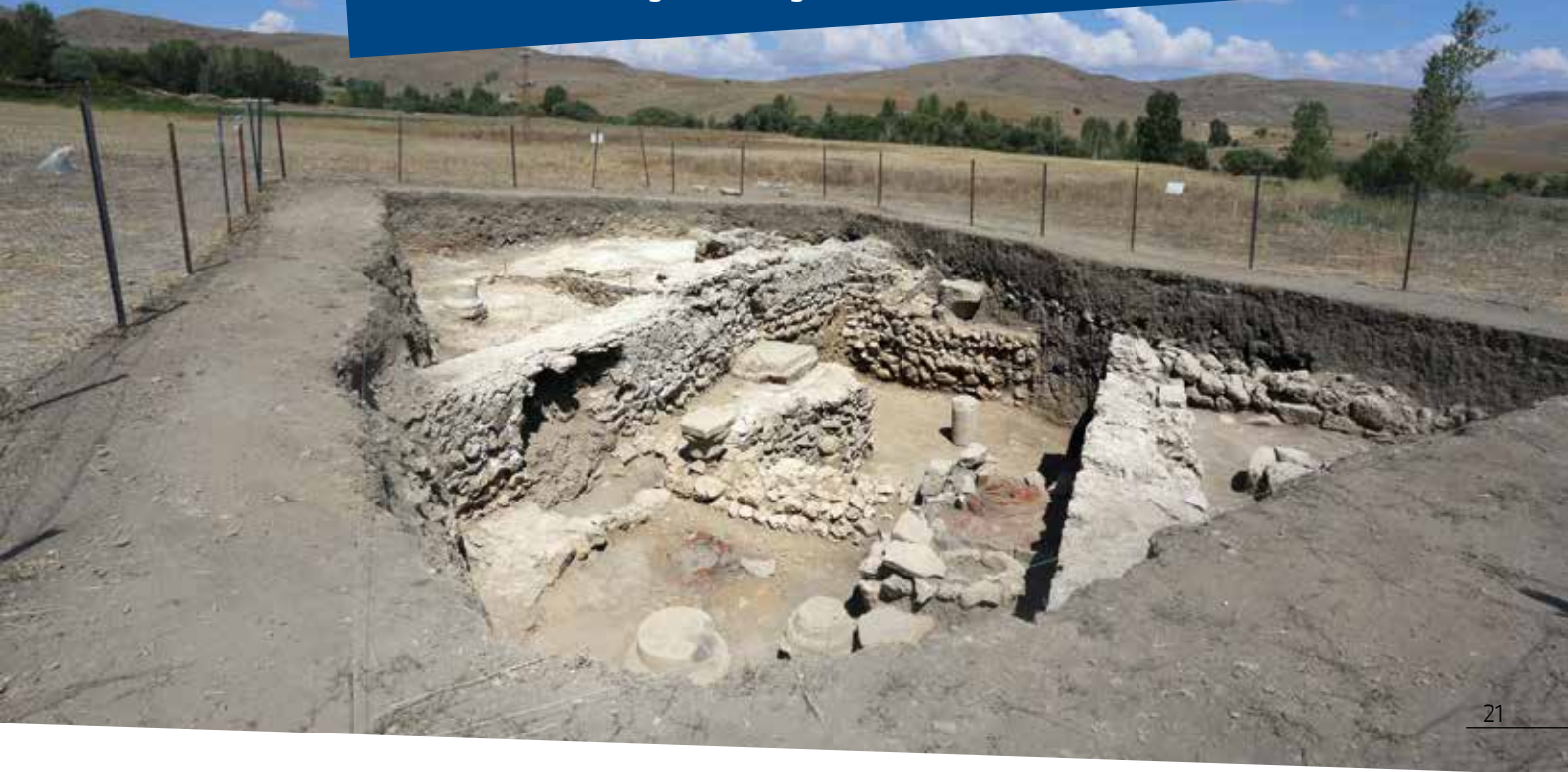
Bununla birlikte seramiklerin gelmesiyle de Tunç çağına yani 5 bin yıllık bir tarihsel geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Kentin merkezi sayılabilecek ana tampon lejyon kalesinin komuta merkezi olduğunu düşündüğümüz alanda çalışmalar devam ettirilmektedir. Bu sebeple çalışmalar sırasında bu lejyon kampında ana kalenin duvarları ve onunla bağlantılı birçok yapı karşımıza çıktı. Aynı zamanda Orta Bizans ile tarihlendirilebilecek bir kilise yapısının içinde bulunan birçok mezar taşı da yine bu sene bulunan enteresan bulgular arasında geçmektedir.

25 kişilik ekiple yaz başından beri devam ettirilen çalışmalarda şimdiden çok sayıda arkeolojik eser ortaya çıkarıldı. Kazılarda, 100 metrekarelik bir alan içerisinde toprağın yaklaşık 50 cm altında bulunan 2 bin yıllık Roma ve Bizans dönemine ait duvar ve eserlerin ortaya çıkarılması tarihe de ışık tutacaktır.

Burada çok ciddi kronoloji söz konusudur. Şu anda kazı yaptığımız alanda Roma, geç Roma, Bizans, Selçuklu ve beylikler dönemine ait bulgular elde ettik. Bizim için en önemli bulgu lejyonun komuta merkezi olarak adlandırılan yapının duvarlarını ortaya çıkardık.

Burada çıkarılan bütün kültür varlıkları Gümüşhane Müzesi'ne verilecektir. Şu anda restorasyonda olan müzede henüz sergileme yapılmamaktadır. Açıldığında burada çıkarılan eserlerin büyük bir bölümü orada sergilenecektir.

Kamulaştırılan alanlarda da 2018 yılı itibarıyla da ilk kazı çalışmalarını başlattık. Bu kazı çalışmaları henüz çok erken ve emekleme aşamasındadır. Bunlar bütçe ve zamanla bağlantılı işlerdir. Yaklaşık 10 yıllık bir süre içerisinde Satala Antik Kenti'nin görünebilirliği daha da artacaktır.

21

Son olarak ne söylemek istersiniz? DOKA'dan beklentileriniz nelerdir?

Günümüze ulaşmış tek Roma Lejyonu Satala'da bulunmaktadır. Dünyada bu yönde yapılan filmler gişe rekorları kırmaktadır. Burada onun gerçeği bulunmaktadır. Sasaniler tarafından yok edilen 15.Roma Lejyonu yaklaşık 500 yıl burada hüküm sürmüştür.

Buranın tanıtılmasında DOKA'ya ihtiyaç vardır. DOKA'nın yapacağı faaliyetler ence çok önemlidir. DOKA'nın desteği buradaki çalışmaların daha önce bitirilmesine olanak sağlayacaktır. Roma Lejyonunun canlandırılmasına yönelik proje burayı destinasyon merkezi haline getirecektir.

Satala Antik Kenti

Gülbahar Hatun Camii/ Trabzon

Yusufeli Barajı nedeniyle taşınacak ilçe merkezi

Yusufeli Belediye Başkanı Sayın Eyüp AYTEKİN, yapılan **Yusufeli Barajı nedeniyle taşınacak ilçe merkezi** ile ilgili yapılan ve yapılacakları anlattı.

Yusufeli'nin tarihi hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

İlçemiz 1876 yılında Osmanlı döneminde Kiskim adıyla kurulan kazalardan birisidir. 1878 Osmanlı-Rus harbinde bir dönem Rus işgalinde kalıyor. 1914 yılında Kiskim ile Keskin'e giden posta evrakları karışıyor. Osmanlıca'da Kiskim ile Keskin aynı harflerden oluştuğu için karışıklık oluyor. Dolayısıyla Kiskim'e gelecek evraklar Ankara'nın Keskin ilçesine Keskin'e gelecek evraklar da Artvin'in veya Erzurum'un veya Çoruh'un Kiskim kazasına geliyor. O zamanki yöneticiler bu iki ilçenin birisinin adını değiştirme kararı alıyorlar. Yazılar yazılıyor ve en sonunda da Keskin ilçesinin eski ve tarihi bir ilçe olduğunu konusunda görüş birliğine varılıyor. Dolayısıyla Kiskim'in adını değiştirme kararı alınıyor.

Dönemin padişahı Sultan 5.Reşat'ın oğlu Yusuf İzzettin Efendi resmi idarenin duvarında asılmaktaydı. Odada bulunan heyet te Yusufeli adını veriyorlar. 1914'den sonra bu adla anılmaya başlanıyor.

Bu süreç içerisinde Yusufeli değişik illere bağlanıyor. Bir müddet Erzurum'a bağlanıyor. Çünkü Rus harbinden sonra Artvin Ruslar tarafından işgal altındaydı. Daha sonra Rize Çoruh vilayetine bağlanıyor. Nihayetinde de Artvin'e bağlanıyor ve böyle de devam ediyor.

Yusufeli Barajının tarihçesi ve öncesinde yapılanları ifade eder misiniz?

Bu esnada da Yusufeli ilçe merkezi Kılıçkaya ve Ödem nahiyelerinde yapılandırılıyor. 1950'de bugünkü yerinde iskân ediliyor. Yusufeli Barajı'ndan sonra sular altında kalacak yerleşim yerimiz 1950'de kuruluyor. Bulunduğunuz vadide o zamanlar pirinç tarlaları vardı. Yani ilçe merkezimiz şu anda 69 yaşındadır diyebiliriz. Mevcut ilçe merkezine gelinceye kadar altı kere yer değiştiriyor. Şimdi ise 7.kez yer değiştirecek.

1954'de başlayan enerji projelerinden Japonlarla birlikte Çoruh havzası alttan itibaren planlanıyor. Bayburt'a kadar olan yerlerde hangi kotlarda hangi barajın yapılması gerektiğine dair planlamalar yapılıyor. Normalde yukarıdan aşağı barajların yapılması gerekiyor. Ancak aşağıdan yukarıya doğru yapılmış barajlar silsilesi görüyoruz. Muratlı, Borçka, Deriner, Artvin ve Yusufeli gibi. Üzerimizde Argun, Güllübağ, Üzümlü, daha üstte Lalelik barajları da var. Yan kollarımızda (Şavşat Deresi üzerinde) Ayvalık, Bağlık, Bayram gibi barajlar vardır.

Yusufeli Barajı da bu projelerden bir tanesidir. Saydığım barajlar içerisinde en büyüğüdür. En büyük hal-kadır. En çok suyu tutacak ve aşağıdaki barajların ekonomik değerini artıracak bir barajdır.

Bu barajın temeli 2013 yılında atıldı. 2022 yılında da bitirilmesi öngörülüyor. Barajdan ötürü İlçe merkezi tamamen, 16 köy kısmen, 4 köy ise yapılacak barajdan etkileniyor. Tahminen 12 bin kişilik nüfus yeni yerine taşınma zorunda kalacak. Kurulacak yeni ilçe merkezinin 20-30 bin kişilik bir nüfusa hizmet verebilecek kapasitede olacağını vurgulamak isterim.

Yeni yerleşim yeri ile ilgili bilgileri verir misiniz?

Buradaki sıkıntımız barajın başlamış olması ancak taşınacak yerleşim yerinin başlamamış olmasıdır. Bu çalışma 2015 yılında başladı ve dört yıldır bu çalışma devam etmektedir. Yeni yerleşim yeri bu coğrafya içerisindeki gerçekten en zor mekânlardan birisidir. Dağların ve kayaların kırıldığı, vadilerin önüne yüksek duvarların yapıldığı

bir alandır. Mevcut ilçe merkezimiz 70 hektarlık bir araziye sahipken yeni yerleşim yerimiz 200 hektarlık bir alanı kapsayacaktır.

Dolayısıyla kaybettiğimiz tarım ve imar alanlarının daha üzerinde bir alana sahip olacağız. Taşınmanın da 2023 yılında bitileceğini düşünüyorum.

30

www.dgk.gov.tr

İlçenin taşınacak olması vatandaşlar arasında nasıl karşılanıyor? Ne gibi istekleri oluyor?

İçinden geçtiğimiz zaman dilimi baraj yapımı sürecinde en zor adımların atıldığı dönemdir. Vatandaşın atadan, dededen kalma arazilerine, evine yurduna kamulaştırma amacıyla değer biçiliyor. Vatandaş adına tatmin olan oluyor, olmayan oluyor. Yusufeli'nde topraklar kıymetlidir. Arazileri nehir kenarlarında uğraş vererek oluşturdukları tarım alanlarıdır. Hane başına düşen baraj rezervuar alanları içerisindeki yerin mekânsal büyüklüğü nedir dediğiniz zaman bir dönüm, iki dönüm bilemediniz üç dönümdür. 5 dönüm, 6 dönüm arazi sahibi yok diyecek kadar azdır. Vatandaşlarımızın çocukluğunun, gençliğinin geçtiği 50-30 yıllık yaşam hikâyesi, anıları vardır. O nedenle taşınma projenin en zor, en göz alıcı kısmıdır. Bizler de bunları bilerek torunlarımıza ve çocuklarımıza güzel bir ilçe inşa etmenin gayreti içerisindeyiz.

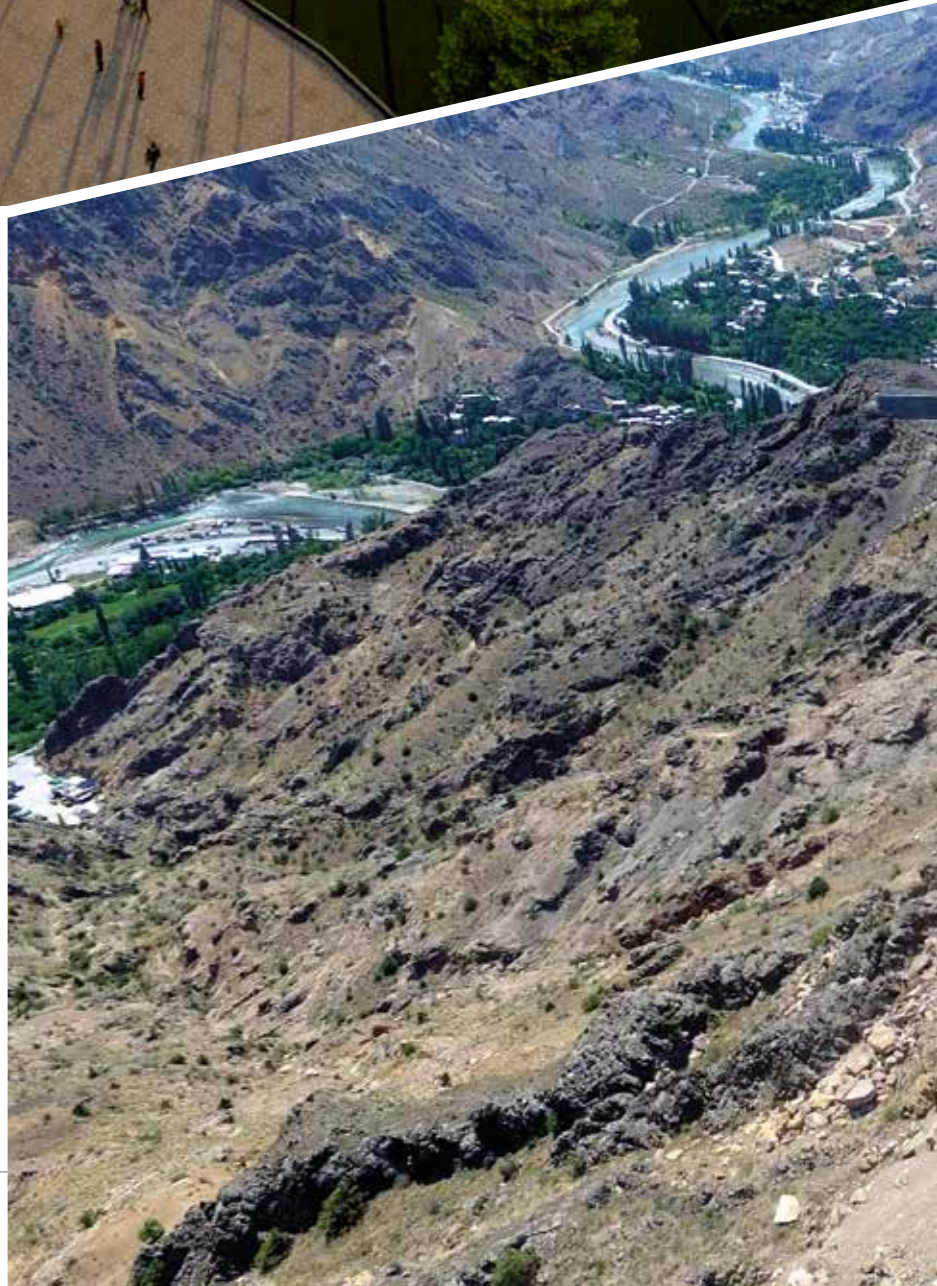

Hislerinizi öğrenebilir miyiz?

2009'da Yusufeli Belediye Başkanı olduğumda Yusufeli Platformu denilen bir kurulumuz vardı. Bu kurulda siyasetten, iş hayatından ve diğer sivil toplum kuruluşlarından 30-40 kişi yer alıyordu. Biz de daha önce bu tecrübeyi yaşamış yerleri incelemek amacıyla Adıyaman'ın Samsat, Gaziantep'in Halfeti ve Batman'ın Hasankeyf ilçelerine gittik.

Bu ziyaretlerde ne yaşadınız diye sordüğümüzda Samsat'ta bir gazeteci yazı okudu. Anlatırken de duygulanıyorum. Uzun bir yazıydı. Bizim nesil ve benim için neyi ifade ediyor diye cimbızla çıkartacağımız cümle ise şuydu. **“Yeni Yusufeli’ni ellerimizle inşa edeceğiz ancak Yeni Yusufeli’ni sevmek eskisine ihanet olacaktır”.**

Çocuklarımıza yeni vatan inşa etmek gibi gayretimiz var. Ancak bizim kuşak hep eskisini sevmeye devam edecektir.

Vatandaşlarımızın geçim kaynağı veya ilçenin ekonomik yapısı sizce nasıl olmalıdır? Yusufeli bu bakımdan nereye konumlanmıştır?

Ayrıca geçim kaynaklarını yaratacak alan da mümkündür. Ekonomi olarak ilçemize biçtiğimiz rol turizm şehri olmasıdır. Bunların içerisinde de bir tema olarak da doğa turizmini önemsiyoruz. Doğa turizmi açısından gelişmiş bir ilçeyi kurmayı hedefliyoruz. Çünkü Yeni Yusufeli'nin kurulacağı üst kotlarda altta kaybettiğimiz değerleri geri getirecek projelere imza atmak istiyoruz. Üst kotlarda yapılacak projeleri de gelir getirici türden yapmayı arzuluyoruz. Van Gölü'nün üçte ikisi kadar büyüklükte bir iç göle sahip olacağız. Dolayısıyla bunu yeni fırsat olarak görüyoruz. Yeni bakış açısı geliştirmemizin şart olduğunu bize anlatıyor.

Bu nedenle Yeni Yusufeli'ne bakınca turizm öncelikli sektör olacaktır. Kendi coğrafyası içerisinde Karadeniz'in Doğu Anadolu'ya geçtiği, İç Anadolu'nun da Kafkasya'ya geçiş noktası üzerinde olması Yusufeli'ni çevresinde bulunan yerleşim yerlerinden daha özel yapmaktadır.

Kültürel anlamda hep şunu ifade ediyorum. Tulumun, davul-zurnanın ve akordiyonun birlikte çalındığı yerdir Yusufeli. Birisi Kafkas kültürünü, birisi Doğu Karadeniz kültürünü diğeri ise Doğu Anadolu kültürünü çağrıştırmaktadır.

İklim şartlarına baktığımız zaman da Çoruh Vadisi'nde mikro klima iklimin hüküm sürdüğünü görürüz. Narenciye, üzümün, incirin, zeytinin yetiştiği ve kendine has aromasının olduğu bir yerdir. Yusufeli dediğiniz coğrafya şu anda 560 metreden başlamaktadır. Taşınacağı yeni yerleşim yeri ise 720 metreden başlayacak 3937 metreye Kaçkarların zirvesine ulaşacaktır. Dolayısıyla Yusufeli'nde renklerin her çeşidi mevcuttur.

Yapmayı düşündüğümüz dağ kızıağı, dağ bisikleti, millet bahçesi, yapay kano parkuru, trekking yolları, cam seyir terasları ile Yeni Yusufeli özellikle doğa turizmi açısından bir çekim merkezi olacaktır. Bu fırsatları değerlendirmek istiyoruz.

Dünyanın sayılı barajlarından birisi olacak Yusufeli Barajı'nda kafes balıkçılığını çok önemsiyorum. Barajın kafes balıkçılığı için rezervi 16 bin tondur.

16 bin tonluk kafes balıkçılığına ev sahipliği yapacak Yusufeli, yüzlerce aileyi peşine sürükleyebilecek, kapı aralayabilecek bir başka sektöre de sahip olacaktır.

Üçüncü sektör ise madenciliktir. Altın çıkarılacaktır. Şu anda elimizdeki verilere göre Avrupa'nın en büyük altın maden sahası olacaktır. Yaklaşık 2000 kişiye istihdam sağlayabilecek bir sektördür.

Mevcut taşınma toplu mu yoksa peyderpey mi olacak? Öncelikle kamu binaları mı yoksa toplu konutlar mı yapılacaktır? Süreç nasıl işleyecek?

Bütün sistem kurulduktan sonra konutlar kura ile vatandaşlara dağıtılacak. İskân Kanunu gereği hak sahipliği diye müesses var. Bu müessese şartları belirliyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü adına Artvin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü bu süreci yürütmektedir. Bir takım kriterler çerçevesinde bütün vatandaşlarımıza yeni yerleşim yerinde ev sahibi olup olmadıkları soruldu. Talepler alındı. Şu anda 3100'ün üzerinde vatandaşımız hak sahibi oldu. Konut tipleri (2+1, 3+1 ve 4+1) bile bellidir. Kanun gereği de bu konutlara yerleşme kura ile olacaktır. 10 bin civarında bir nüfusun iskan edileceği ön görülmektedir.

Mevcut ilçe merkezinde çeşitli meyve ve sebzeler üretilmektedir. Sular altında kalması hasebiyle bu ağaçlarda sular altında kalacak. Buna yönelik bir çalışma var mıdır? Varsa neler yapılmaktadır?

Ümidimiz, beklentimiz ve çalışmamız olmayacağı konusundadır. Vadi içerisinde yetiştirdiğimiz meyvelerin fidanlarını çoğaltıyoruz. 40 bin fidana ulaşmayı hedefliyoruz. Dolayısıyla buranın özel tatlarını ve özel lezzetlerini üst kotlarda yetiştirebileceğimizi düşünüyoruz. Yükseltinin sorun yaşatacağı zeytin olsa bile yeni yerleşim yerinde zeytini üretebileceğimiz rüzgar almayan güney yamaçlarda mevcuttur.

Altta kaybettiğimiz tarım alanlar var. Yukarıda 800 dönüme yakın tarımsal alan oluşturup bunu çözeceğiz.

Son olarak taşınacak bir ilçenin belediye başkanı olarak neler söylemek istersiniz?

Tabii ki yaşadığımız süreç zor bir süreçtir. Ülke olarak bu konuda çok büyük önemli tecrübelerle sahip değiliz. Bu işin içerisinde yer almak heyecan vericidir. Bilgilendirici, öğretici yönünün yanında riskli tarafları da mevcuttur. Yeni Yusufelimizi kurma iradesine zarar verebilecek tavrardan kaçınmak gerekir. Acılarımızı içimize gömeceğiz. Olumlu olarak ne yapmamız gerekiyorsa ne söylememiz gerekiyorsa söyleyeceğimiz gün bugündür. Eleştirimizi yapalım, taleplerimizi sıralayalım. Bunun önünde hiçbir engel yoktur. Ancak bu iradeyi kırarak, sekteye uğrattacak olumsuz şeylerden kaçınmamız önemlidir.

Yusufeli bütün beşer varlığıyla, insan varlığıyla, kültürel varlığıyla, ekonomisiyle, akıllısıyla, delisiyle bir olması lazımdır. Birinin eksik olması diğerini de etkileyecektir. Eksik olmamasının yolu bir ve bütün olmak, sürece olumlu katkı sunmaktır. Konuşacaksak hayır konuşacağız yoksa susacağız.

Mezarlıklar gibi taşınması mecburi alanlara yönelik ne yapılmaktadır?

Mezarlıklarımızın tespitlerini yaptık. Sürecin içerisinde din görevlisi, sağlık görevlisi, belediye görevlisi ve diğer yetkililer eşliğinde yeni yerleşim yerindeki mezarlığa taşınacaklardır.

Seyir Tepesi Millet Bahçesi Projesi

Yeni Mezarlık Projesi

ALTYAPI

İçerisindeki sızdıran kabuk olmasından dolayı ilçede bulunan mahalle mezarlıklarını da sızdırılabilmektedir. Dolayısıyla mezarlıkların taşınması ve yeniden düzenlenmesi ve daha sonra yeni mezarlık olarak hizmet edecek olan mezarlık, taşınması için gerekli olan alanlar.

Yusufeli Barajı'nın temeli 2013 yılında atıldı. 2022 yılında da bitirilmesi öngörülmüyor.

Barajdan ötürü İlçe merkezi tamamen, 16 köy kısmen, 4 köy ise yapılacak barajdan etkileniyor. Tahminen 12 bin kişilik nüfus yeni yerine taşınma zorunda kalacak. 20-30 bin kişilik bir nüfusu hizmet verebilecek ilçe merkezi olacağını ifade etmeliyim.

Akkuş Şeker Fasulyesi

Akkuş Ziraat Odası Başkanı
Sayın **Ahmet KAYA**,
coğrafi işaret tescilli Akkuş Şeker Fasulyesinin
hikâyesini bizlerle paylaştı.

Akkuş şeker fasulyesinin coğrafi işaret
tescili yolculuğunu bize anlatır mısınız?

2007 yılında Akkuş Ziraat Odası Başkanı
olduktan sonra AB kaynaklı bir proje yaptık.
Bu projede Tokat Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Bölümü'nden 19 öğretim görevlisini üç ay bo-
yunca ilçemize taşıdık. Dolayısıyla dokuz ay bo-
yunca da saha çalışması yaptık. O zaman tarı-
mın ne olduğunu bir çiftçi çocuğu olarak daha
iyi anladım.

İlçemizde ne yapabiliriz, ne yaparsak çift-
çilerimize daha fazla katkı yapmanın yollarını
aradık. Akkuş şeker fasulyesinin damak zevki-
ni ilçenin insanı olarak ben zaten biliyordum.
Ancak kimse tarafından bilinmediği ve tanın-
madığı için üreticilerimiz sadece kendi ihtiyaç-
ları kadar üretiyorlardı. Pazarda satışı yoktu.

AB projesinde çalıştığımız öğretim görev-
lilerin de yardımıyla Akkuş Şeker Fasulyesi'ne
coğrafi işaret almak için girişimde bulunduk.
2007 yılında müracaatımızı yaptık. 2010 yılında
da Akkuş Şeker Fasulyesi olarak coğrafi işare-
tini aldık.

Coğrafi işaret aldıktan sonra neler yaptınız?

Coğrafi işaretini aldıktan sonra gerek yerel gerekse ulusal basında ve fuarlarda fasulyemizin tanımına ağırlık verdik.

Başlangıçta 5 tonu geçmeyen üretimimiz şu anda 500 tona ulaşmıştır. Çok düşük fiyatlara satılan Akkuş Şeker Fasulyesi şu anda 25 TL'ye alıcı bulabilmektedir. Bu hasat döneminde Akkuş Şeker Fasulyesi'nin fiyatını biz açıklayacağız.

Üreticimize şunu söylüyoruz. Kesinlikle ekmekten ve dikmeden korkma. Ürettiğin fasulyenin fiyatını biz açıklayacağız. Pazarda açıkladığımız fiyatın altında kesinlikle satma. Satamadığını getir, ziraat odası başkanlığımıza teslim et. Pazarını biz bulacağız diyoruz. Bu şekilde çiftçilerimiz Akkuş Şeker Fasulyesi'nin ekiminden ve dikiminden

mümkün olduğunca kaçmıyorlar. Çünkü bir geçim kaynağı haline gelmiştir. İlçemiz için bir gelir kaynağı olmuştur.

Coğrafi işaretin haricinde dört yıldan beri de organik alanda çalışma yürütüyoruz. DOKAP İdaresi ile yaptığımız projede 1 milyonluk destek aldık. Bu projeyle ekim alanlarımızı genişlettik. 2019 yılında üreticilerimiz organik ürettiklerinden bu yöndeki desteklerini de aldılar.

Ziraat odası olarak ilçemizdeki tüm tarım alanlarını organik tarıma hazır hale getirmeyi hedefliyoruz. Fasulyede olduğu gibi fındıkta da, lahanada da, cevizde de organik tarımı yaygınlaştırmayı amaçlıyoruz. Buna yönelik 2700 çiftçimiz ile sözleşmeleri imzaladık. Toplamda 6500 çiftçimiz mevcut olmakla birlikte diğer kalan çiftçilerimiz de sözleşmelerini peyderpey yapmaktadırlar.

Akkuş şeker fasulyesinin diğer fasulyelerden farkı nedir?

Fasulyemizin renginin beyaz olup farklı bir albeniye sahiptir. Hiç kabuğu yoktur. Şişkinlik yapmayan normal sıcaklıkta 15-20 dakikada pişebilen bir fasulye cinsidir. Ayrıca kendine has aroması olan ve çok farklı damak zevki veren bir ürünümüzdür. Akşam soğuk suda bekletilen fasulyemizi sabahleyin normal sıcaklıkta 15-20 dakikada pişmektedir. Düdüklü tencerede pişmeye kesinlikle gelmeyen bir sebzedir. Tüketicilerimize de yapılan yemeklerde et fazla kullanmamalarını tavsiye ediyorum. Fasulyemiz zaten bu tadı sizlere verecektir. Yemeğinin yanında piyazını da yapmalarını öneriyorum. %22 besin değerine sahiptir.

Bölgeden göçü önleme adına bir faydası oldu mu? Bu yöndeki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

İlçemizdeki çiftçilerimiz genelde 60 yaşın üzerindedirler. Orta ve genç yaşta çiftçilerimiz kalmadı diyebilirim. 3-5 yıl içerisinde fasulyenin fiyatı artarak yükseldiğinden birçok çiftçimiz ekim döneminde ailecek kendini bu işe vermektedir. Gurbette olan vatandaşlarımız ilçeye gelerek fasulye üretimi yapmaktadırlar. Bu bizleri ziyadesiyle memnun etmektedir. Dolayısıyla emekli olanların birçoğu gurbette kalmamaktadır. Çünkü bir ton fasulye ürettiğinde 25 bin TL'nin sahibi olacak. Kira ve yakacak gibi giderleri olmayacak. Vatandaşlarımız bu bilinçle hareket etmektedirler. Yavaş yavaş dönüşüm başlıyor.

Bu fasulyenin verimi nedir? Bölgenin genelde geçim kaynağı olan fındık ile kıyaslar mısınız?

Sulama durumuna göre dönümde 200-300 kg civarında fasulye üretebiliyoruz. Fındık ile kıyasladığımızda fasulye daha avantajlıdır. Üç ay gibi bir hizmet istiyor. Geri kalan dokuz ayda kendi kendine çalışıyor. Bu hizmetin karşılığını alıyorsun. Fındıkta ise bir yıl boyunca sürekli hizmet yapıyorsun. Bir de olmadığı yıllar da olabiliyor.

İlçemizde 16 mahallemizde coğrafi tescile sahip ürün ekimi yapılmaktadır. Diğer mahallelerde de fasulye yetişiyor. Ancak bu fasulyeyi coğrafi tescile sahip fasulyeye katmıyoruz. Kesinlikle diğer mahallelerde yetişen fasulyeyi tüketicilerimize satmıyoruz. Dolayısıyla tüketicilerimize Akkuş Ziraat Odası dışında satılan Akkuş Şeker Fasulyesi'ni almamalarını tavsiye ediyoruz.

Şahsım olarak 10 dönüm araziye sahibim. 10 dönüm araziden yaklaşık 2 ton coğrafi tescilli fasulyeden üretiliyor. Bunu çangalla ve sırıkla yapıyoruz. Sırıkların yüksekliği 1-1,5 metre oluyor. Dolayısıyla yağmur, rüzgâr gibi doğa olaylarında bunları yıkılıyor. Güneş ve ısı alamadığı oluyor. Bu alanlarda tamamen damla sulama yöntemine geçtim. İkincisi üç metre yüksekliğinde açık sera yaptım. Demir profillerle üç metre yüksekliğe çıktım. Artı olarak halat sardım. Şu anda 10 dönümlük arazide 6 tona yakın fasulye üretiliyor. Böylelikle işgücü azalıyor üretimi artıyor. Bunun gören diğer çiftçilerimiz buna yöneldiler. İnşallah önümüzdeki yıllarda dönüm başına daha fazla ürün mahsul edeceğiz.

Coğrafi işaretin haricinde dört yıldan beri de organik alanda çalışma yürütüyoruz. DOKAP İdaresi ile yaptığımız projede 1 milyonluk destek aldık. Bu projeyle ekim alanlarımızı genişlettik. 2019 yılında üreticilerimiz organik ürettiklerinden bu yöndeki desteklerini de aldılar.

Sizden talep edilen fasulye ne kadardır? Bu talepleri karşılama adına neler yapılmalıdır?

Şu andaki taleplere göre 2000 tona ihtiyacımız vardır. 2000 tona ulaşabilmemiz için sulanabilir arazi sayısını artırmamız lazımdır. Şu anda sulanabilir arazilerimizde 500 tonu geçme şansımız pek yoktur. Bunlarla alakalı 4-5 yıldır çalışmalar yürütüyoruz. DSİ ve Tarım Bakanlığımız buna el attı. Üç köyümüz daha sulama suyuyla beslenecek. Bunlar hayata geçirildiğinde 2000 tona yakın fasulyeyi üretebileceğiz.

Almanya'dan 100 ton civarında bu fasulyeden talep geldi. Ancak istedikleri standartlarda paketleme yapamadığımızdan fasulye veremedik. İnşallah ileri ki süreçte DOKA'nın da sağlayacakları desteklerle bu makineleri almayı hedefliyoruz. Böylelikle bizden talep edilen Akkuş Şeker Fasulyesi'ni paketleyip satabileceğiz. Daha önce Carrefoursa ile sözleşme yapmıştık. Yine paketlemeden

ötürü sözleşmeyi feshetmiştik. Akkuş Şeker Fasulyesi'ni istemeyen yok. Üretimde sorunlar yaşıyoruz. Talepler büyük geliyor. Markası, aroması ve damak zevki bu talebin en büyük nedenidir. Öncelikle üretimi artırmak ardından da paketlemek suretiyle iç ve dış pazarda satmayı kendimize hedef belirledik.

Kurum ve kuruluşlardan beklentileriniz nelerdir?

DOKAP, DOKA ve diğer kurumların bizlere destek olmasını istiyoruz. Sulamada ve paketlemede sorunlar yaşıyoruz. Yabani hayvanlardan korunmak için destek bekliyoruz.

Fasulyede tamamen beden gücüyle çalışmaktayız. Makine desteği istiyoruz. Bu olanakları bize sağlasınlar, diğerlerini çiftçilerimiz ile birlikte gidermeye çalışıyoruz.

GÜRGENTEPE KÜNYESİ

İlçe Oluş Tarihi	4 Temmuz 1987
Ordu İl Merkezine Uzaklık	48 Km.
Rakım	1.275 metre
Nüfus (2018)	16.929
Yüzölçümü	213 Km ²
Belediyeler/Beldeler	Gürgentepe (Merkez)
Mahalle Sayısı	14

Ordu'nun Şirin İlçesi

GÜRGENTEPE

Gürgentepe Kaymakamı
Nursel ÖZDEMİR'in
anlatımıyla Gürgentepe

Önceki adı Hanyanı olan ilçemiz 1986 yılında Gökçöy'den ayrılarak ilçe statüsü kazanmıştır. Ticaret yapanların geçiş güzergâhı üzerinde bulunan, gelip geçen ticaret ehlinin burada bulunan büyük bir handa konakladıklarından ötürü bu ad verilmiştir.

İlçemiz idari yönden Ordu'ya bağlı küçük ama şirin bir ilçesidir. Yaklaşık 5 yıl önce Gürgentepe Devlet Hastanesi faaliyete geçerek sağlık alanında işlev görmektedir. Dış hekimliğimiz, birkaç uzman doktorumuz, acil servisimiz ve iki adet ambulans ile sağlık hizmetlerini yürütmekteyiz. Uzman doktorları daha çok çekmeye çalışıyoruz. En azından haftanın belli bir gününde kadın doğum veya çocuk doktoruna ihtiyacımız oluyor.

Turizmle alakalı yapmak istediklerimiz ve projelerimiz mevcuttur. Bununla ilgili proje ekibimizi oluşturduk. Özellikle ilçe milli eğitim müdürlüğünde var olan ekibi kullanmak istiyoruz. Bu ekip AB projesi yazmış ve yürütmüştür.

Gürgentepe'ye küçük bir müze yapmayı hedefliyoruz. Buranın eski tarihinden kalan eşyaları toplayıp açmayı düşündüğümüz butik müzede sergilemeyi amaçlıyoruz. Hatta bu gibi eşyaları toplayıp saklayan kişiler de ilçemizde vardır. Bunlarla irtibata geçerek uygun yerde muhafaza etmelerini ilettik. Gelen ziyaretçilerimize Gürgentepe tarihini anlatmak, gösterme adına müzeyi önemsiyoruz.

İlçemizde iki adet çivisiz camimiz vardır. Onları restore edip Gürgentepe turizmine kazandırmak istiyoruz.

İlçemizde yetişen çoban fasulyesini coğrafi tescil ettirmek için çalışmalarımız devam ediyor.

Arıcılıkla ilgili bir şirket kurduk. Bu sene arıcılıkla ilgili marka, logo ve slogan yarışması düzenledik. Sonunda ödül törenimizi de gerçekleştirdik. İlçemizde gezgin arıcılık yapılmaktadır. Yıllar önce Dursun YILMAZ gezgin arıcılığı Ordu'da başlattı. Çocukları hala daha bu işi devam ettirmektedir. Arıcılıkta da gerçekten çok ileri seviyedeler. Türkiye'nin hemen hemen her yerinde arıcılarımız mevcuttur. Şekersiz bal üretmektedirler. Bu şirketle birlikte de amacımız ballarımızı satabilmek adına pazar oluşturmaktır. Bunu da şekersiz bal üretimi yapan arıcılarımız ile başlayacağız.

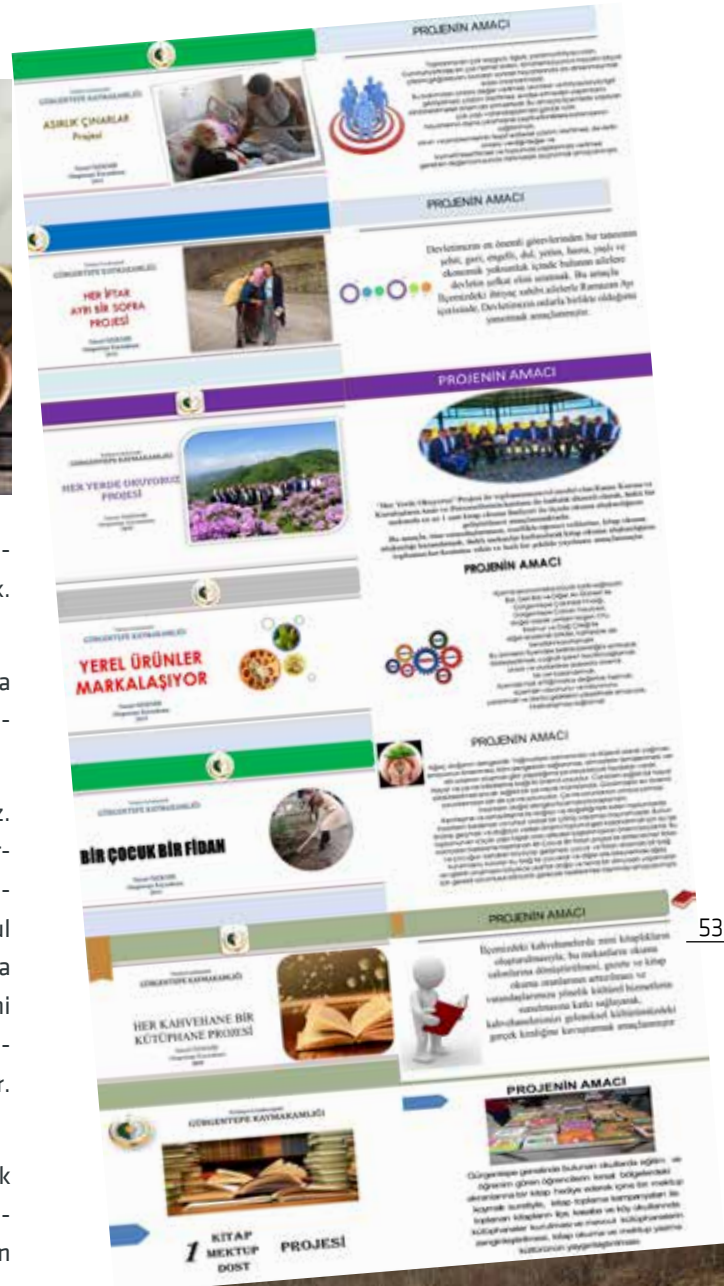
Ordu'da faaliyet gösteren Balmer ile de işbirliği içerisindeyiz. Paketlemeyi de Balmer'de yapacağız. Testler sonunda kriterlere uymayan ballar kavanoza girmeyecek. Nihayetinde bütün arılarımızın şeker-siz bal üretmelerini sağlamaktır. Tabii ki ürettikleri balın pazarlanmasının garantisini onlara vermemiz gerekiyor. Şirketi de bu yüzden kurduk. Arılarımız da bu şirkete ortak olacaklardır.

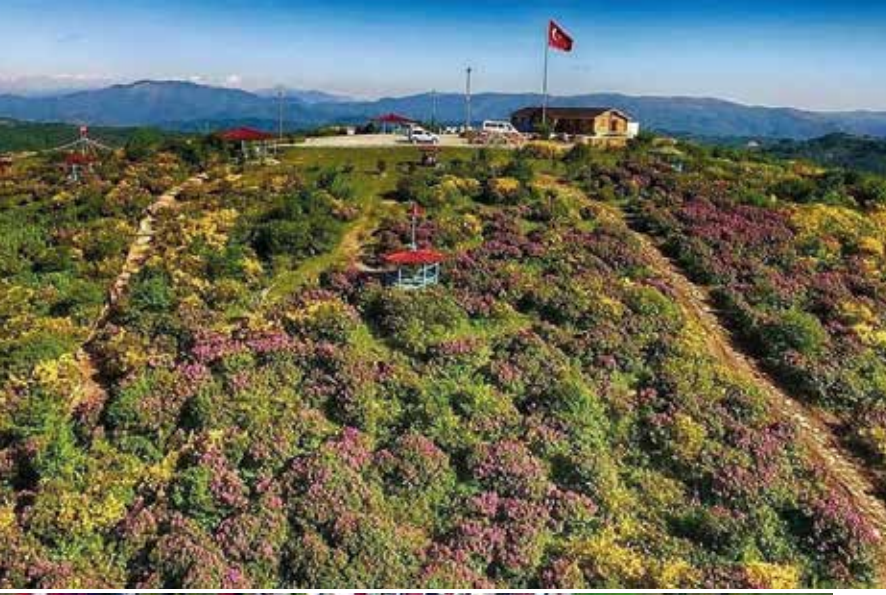
İlçeye atandığım günden beri her Çarşamba saat 10'da bütün yöneticilerimiz ile toplanıyoruz. Bir saat belirlediğimiz konularda istişare ediyoruz.

Haftanın bir günü iki saat boyunca kitap okuyoruz. Gürgentepe'de Her Yerde Okuyorum projesini hayata geçirdik. Bence en önemli proje kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasıdır. Şu anda tüm kurum müdürlerimiz, okul müdürlerimiz ve öğretmenlerimiz olarak okuyoruz. Sokağa çıktığımda öğrencilerimize okuduğun kitabın adını dahi sorduğumda bana kitap adı veriyor. Bu beni çok mutlu ediyor. Her çocuğumuzun çantasında bir kitap bulunmaktadır. Bunu çok önemsiyorum. Gürgentepe olarak okuyoruz.

Yine Kaymakamlık olarak yaşlılarımıza yönelik Asırlık Çınarlar Projesini hayata geçirdik. Bu amaçla ilçemizde yaşayan çok yaşlı vatandaşlarımızın günlük rutin hayatlarının dışına çıkartılarak çeşitli etkinliklere katılımlarının sağlanması, sorun ve problemlerinin tespit edilerek çözüm üretilmesi, devletin onlara verdiği değer ve kıymeti hissettirmek ve toplumda yaşlılarımıza verilmesi gereken değer konusunda farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

Yine Bir Çocuk Bir Fidan Projesi ile her doğan çocuk adına fidan dikilmektedir. Böylelikle doğaya verilen önemi topluma geri kazandırmak için ekilecek her fidan ve çocuğun beraber büyüüp gelişmesi, çocuk ve fidan arasında bir bağ kurulmasını, kurulan bu bağ ile çocuklar ve diğer aile bireylerinde ağaç sevgisinin oluşması amaçlanmıştır.

Tarihçe

Gürgentepe uzun yıllar küçük bir yerleşim yeri olarak kalmıştır. Gürgentepe'nin tarihi gelişimi, Ordu-Gölköy-Mesudiye-Sivas karayolunun açılmasıyla yakından ilgilidir. Bugünkü anayol, ticari kervanların Ordu-Sivas üzerinden İç Anadolu'ya daha rahat ulaşmasını sağlamak amacıyla Osmanlı döneminde (Atlı yaya yolu) 1885'te hizmete alınmıştır. Ancak bu yol, ormanlık, dağlık ve engebeli bir arazi üzerinde yer aldığı ve kışları devamlı kar yağışlı geçtiği için asayişsizlik sebebiyle 2.Dünya savaşı sonuna kadar pek kullanılmamıştır. Bu yıllarda Ordu-Ulubey-Sarpdere-Çatalarmut-Gölköy güzergâhının kullanılmasına devam edilmiştir.

Şehrin bugünkü bulunduğu yere hanlar yapılmış. Ordu-Sivas güzergâhındaki bu hanlar, uzun yıllar konar-göçer ticaretçilerin dinlenme-konaklama ve alışveriş merkezi olarak hizmet vermiştir. 1940'lı ve 1950'li yıllarda küçük değişikliklerle yeniden yapılan yol, motorlu araçların karayolu taşımacılığına, açılmıştır. "Hanyanı"

ismi ile kısa sürede gelişmeye başlayan bu küçük yerleşim birimi, civar köylerin ilgisiyle panayır ve pazaryeri özelliğini kazanmıştır.

Bununla birlikte Cuma günleri tertiplenen güreşler ve bu güreşlere katılan kalabalıkların ilgisi, aynı zamanda bugünkü Hıdırellez geleneğinin daha canlı bir şekilde kutlanmasını yaygınlaştırmıştır. Bunu plansız ve imarsız yapılaşma faaliyetleriyle, devletin asayişini sağlamak için Karakol açması takip etmiştir.

Yerleşim yeri, Ağızlar ve Akmesit köylerinin birleşmeleriyle 7 Ağustos 1955 tarihinde Gölköy ilçesi'ne bağlı bir Belediye teşkilatı kurulmasını müteakip Gürgentepe ismini almıştır. 4 Temmuz 1987 gün ve 3392 sayılı kanunla Gürgentepe ilçe statüsüne kavuşmuştur. Bugün halen kaymakamlık binası olarak hizmet veren Hükümet Konağı binası 1989 yılında ilçe Kaymakamlığına tahsis edilmiştir.

Çamlıca Tepesi / Ordu

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Gürgentepe, Ordu-Sivas karayolunun 48. km'si üzerinde bulunan 1275 rakımlı bir mevkiinin adıdır. 40-41 derece kuzey enlemleri (paralelleri) ile 36-38 derece doğu boylamları (meridyen) arasında yer alır. İl merkezine uzaklığı 48 km, olup, yüzölçümü 213 km²'dir.

Doğuda Ulubey, batıda Çatalpınar, kuzeyde Perşembe ve Fatsa, güneyde Gököy, kuzeybatıda Çamaş, güneybatıda Kabataş ilçeleriyle komşu olan Gürgentepe, Canik dağları ile Giresun Dağları'nın kesişim noktası üzerinde yer almaktadır. İlçe, Karadeniz'e yakın olmasına karşılık, Karadeniz Dağları'nın sahilden itibaren birdenbire yükselmesi sebebiyle engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Genelde arazinin bütün yönlerden ilçenin kurulu olduğu merkeze doğru yük-

seldiği dikkati çeker. Bu yönüyle Ordu'ya bağlı diğer ilçeler arasında farklılık gösterir.

1300 metreye yaklaşan ve dağlık bir alanda bulunan ilçe topraklarının büyük bir bölümü dik yamaçlardan oluşur. Bu arazi yapısı ulaşım ve makinalı tarım açısından problemli-dir. Kuzeyden itibaren başlayan yükseliş ilçe merkezlerinde doruk noktasına ulaşır. Batıdan Çatalpınar ve güneybatısında Kabataş ilçeleri ile ilçe sınırını meydana getiren Tazvara Çayı'nın derin vadisinden başlayarak devam eden dik yamaçlar birdenbire yükselir. Kuzeyden başlayarak devam eden yükselme özelliği, doğu, batı, güney istikametlerine doğru yöneldiğinde ilçe merkezine göre alçalma dikkati çeker.

Çamlıca Tepesi Sosyal Tesisi / Ordu

Karadeniz ikliminin genel özellikleri ilçede her mevsim görülür. Kuzey rüzgârlarını getirdiği nem dolayısıyla bol miktarda yağış alır. Buna karşılık ilçenin büyük kısmı deniz iklimi ile kara ikliminin kesiştikleri nokta üzerinde bulunması kara ve deniz ikliminin etkilerinin birlikte yaşandığını gösterir. Yazları ılıman ve yağışlı geçerken, kışları soğuk ve kar yağışlı geçer. Yılın belirli mevsimlerine has olmamak kaydıyla sis görülür.

Yörenin genelinde orman özelliği dikkat çekerken, meşe, kestane, kızıl ağaç, pelit, kayın, akasya, karaağaç, vb. ağaç türleri yaygın olarak mevcuttur. Bunun yanı sıra ormanaltı bitki örtüsü olarak bilinen ormangülü, defne gibi maki türü bitkiler bol miktarda tabii olarak yetişir.

Toprakların büyük çoğunluğu tarıma elverişli olmasına karşılık, arazinin dik yamaçlarından oluşması tarımı olumsuz etkiler. Toprak yapısı verim değeri yüksek sedimanter özelliği dolayısıyla volkanik yapıdadır. Verim gücü yüksek olan bu topraklar bol yağış alması, yabani bitkilerin zamanla çürüyerek tabii gübreyi oluşturması verim gücünü artırır.

Çamlıca Tepesi Sosyal Tesisi / Ordu⁵⁷

Engebeli arazi yapısına sahip olan ilçede arazi yapısına karşılık önemli sayılacak akarsuları yoktur. Genelde yamaçlardan kaynaklanan küçük dereler çoğunluktadır. Bu derelerin bazıları çok az su taşıdıklarından uzun süre yağmur yağmaması durumunda kururlar. Taşıdıkları su miktarı fazla olan başlıca akarsular ise Tavzara Çayı, Kanyaş Deresi, Kara Dere, Kömüşkırak Deresi, Akören Deresi, Eşiköy Deresi'dir.

Orman Gülü Beyaz

Nüfus ve İdari Yapı

58

İlçenin nüfusu, 2018 yılı nüfus sayımına göre 16.929'dur. Km²'ye düşen kişi sayısı 79'dur.

Bir belediye (Gürgentepe Belediye Başkanlığı), 23 mahalle muhtarlığı (Ağızlar, Akmescit, Akören, Akyurt, Alaseher, Bahtiyarlar, Cumhuriyet, Çatalağaç, Döşek, Eskiköy, Göller, Gülbelen, Gültepe, Hasancık, Işıktepe, Kirazgüneyi, Muratçık, Okçabel, Şirinköy, Tepeköy, Tikenlice, Tuzla, Yurtseven) bulunmaktadır.

Akören Mahallesi Büyük Şelale /Gürgentepe /Ordu

Akören /Gürgentepe /Ordu

Alaseher Değirmen Arkası Şelalesi/Gürgentepe /Ordu

Yurtseven Mah Narı Şelalesi

Eğitim, Sağlık ve Sosyal Durum

İlçede eğitim öğretim hizmetleri 1 anaokulu, 5 ilkokul, 6 ortaokul ve 3 lise ile verilmektedir. Toplam bu okullarda 168 öğretmen görev yapmakta olup 2014 öğrenci eğitim almaktadır. İlçede halk eğitim merkezi ve öğretmen evi ile öğretime katkı sunulmaktadır.

İlçedeki sağlık hizmetleri Gürgentepe Devlet Hastanesi ile sürdürülmektedir. Gürgentepe Devlet Hastanesi'nin yanında 1 toplum sağlığı merkezi ve 2 aile sağlığı merkezi ile de sağlık hizmetleri verilmektedir.

Tarım, Hayvancılık ve Ekonomik Durum

İlçenin 2018 Yılı TÜİK tarafından yayınlanan tarım alanları verilerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı 2.3301 dekar, sebze bahçeleri alanı 853 dekar, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı 101.511 dekar olup, toplam tarım alanı 104.694 dekadır.

İlçenin temel geçim kaynağı fındık tarımıdır. Üretim miktarı yıllara göre değişmektedir. Bunun yanında az da olsa sebze ve meyve de üretilmektedir.

Ulaşım

Ordu il merkezine 48 km. mesafede olan Gürgentepe Ordu-Sivas Karayolu üzerinde bulunmaktadır. Ordu-Giresun Havalimanına 63 km uzaklıktadır.

Dumanlı Şelale /Gürgentepe /Ordu

Tikenlice Kaya Mezarları /Gürgentepe /Ordu

62

www.doka.org.tr

Hey

Kösere / Bıçak Bileme Aracı

Geleneksel Gürgentepe Hıdırellez Şenlikleri

Kültür ve Turizm

Ordu'nu küçük ve şirin ilçesi Gürgentepe Tikenlice mahallesinde 11 adet muntazam işlenmiş anıt mezarlar mevcuttur. Akmescit mahallesinde, Akkilise denilen kilisenin temel kalıntıları ile Osmanlılar döneminden kalma medresenin taş bir duvarı mevcuttur. Bir de Eskiköy mahallesinde dere kenarındaki taşlara oyulmuş, vaziyette duran ve niçin yapıldığı bilinmeyen oyuklar mevcuttur.

Tikenlice Kaya Mezarları /Gürgentepe /Ordu

Bahtiyarlar Ahşap Cami

İlçe'nin Eskiköy Mahallesinde bulunan ahşap cami korunması gereken önemli tarihi değerlerimizden biridir. Yaklaşık 200 yıllık olduğu tahmin edilmektedir.

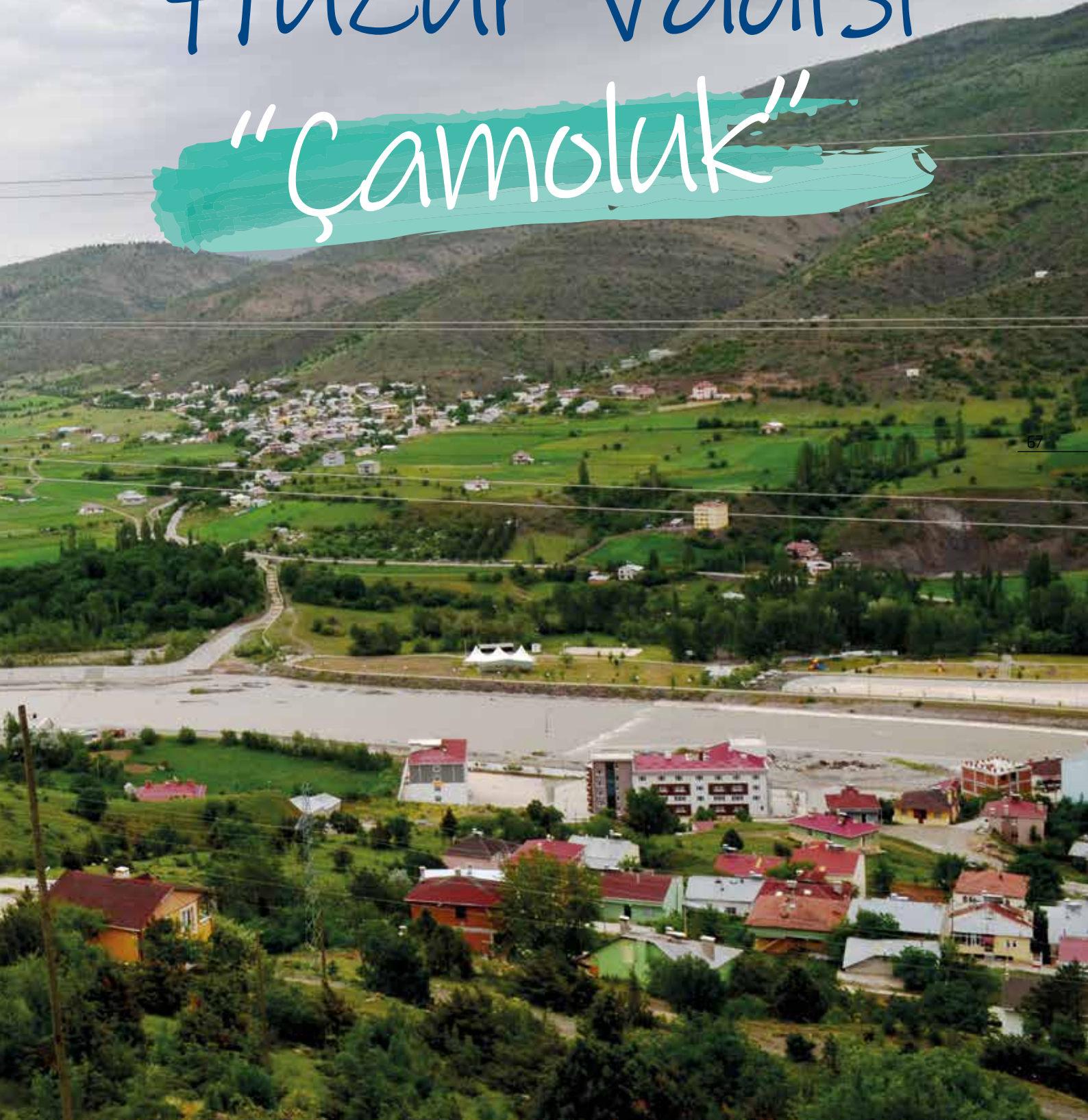

ÇAMOLUK KÜNYESİ

İlçe Oluş Tarihi	20.05.1990
Giresun İl Merkezine Uzaklık	164 Km.
Rakım	1.050 metre
Nüfus (2018)	9.759 (İlçe Merkezi-3.938 / Köyler-5.821)
Yüzölçümü	400 Km ²
Belediyeler/Beldeler	Çamoluk (Merkez)
Köy Sayısı	27

Huzur Vadisi

"Çamloluk"

Kaymakam Efecan ŞAHİN'in gözüyle Çamoluk

Çamoluk köklü bir tarihe sahiptir. Özellikle Anadolu'ya girişte Türklerin yoğun olarak yerleştikleri bir bölgedir. Geçmişe bakıldığında Çamoluk ilçesinin kadere Şebinkarahisar ilçemizin kadere ile aynı olduğunu görürüz. Onu da şuna bağlamak lazımdır. Alucra ve Çamoluk Şebinkarahisar'ın bir nahiyesi ve kazası olduğundan Şebinkarahisar hangi ile bağlanmışsa Çamoluk ilçemiz de bu ile bağlanmıştır. Geçmişte Şebinkarahisar'ın idari olarak Erzurum'a, Sivas'a, Erzincan'a en sonunda da Giresun'a bağlanmıştır. Buna mukabil Çamoluk ta Giresun'a bağlı bir ilçe konumuna gelmiştir.

1987 yılına kadar idari anlamda Alucra'ya bağlı nahiye statüsündeyken bu tarihte belde olmuştur. 1990 yılında da kanunla ilçe hakkına kavuşmuştur. O günden bugüne kadar ilçemizin çehresi değişmiş, güzel işlere imza atılmıştır.

Yaklaşık 9700 nüfusa sahip ilçemizin 27 adet köyü ve 8 adet mahallesi mevcuttur. İnsanların devletine ve mil-

letine bağlı olduğu bir ilçedir. İlçemiz ile ilgili inceleme ve araştırma yaptığımızda gurbetçi diye tanımladığımız vatandaşlarımızın çoğu İstanbul'da ikamet etmektedirler. Çamoluk ilçemizin ortalama 110 bin nüfusu olduğu söyleniyor. Bu nüfusun da yaklaşık 100 bininin İstanbul'da ikamet ettiği ifade edilmektedir.

Bağlı bulunduğumuz Giresun'a 160 km'lik bir uzaklıktayız. Gümüşhane'ye, Sivas'a ve Erzincan'a daha yakınız. Dolayısıyla dört ilin (Giresun, Gümüşhane, Erzincan, Sivas) kesiştiği bir noktada yer almaktayız.

İlçemiz eğitim olarak tam istediğimiz seviyede değildir. Başarılı öğrencilerimizin çoğunu dışarıya veriyoruz. Çamoluk Meslek Yüksekokulunun kurulmasına yönelik çalışmalarımız mevcuttur. Meslek Yüksekokulu binası İstanbul Ticaret Odası ve Çamoluklu hayırseverler katkılarıyla tamamlandı. Binayı bu sene içerisinde Giresun Üniversitesi'ne teslim edeceğiz. 40 kontenjanlı dış ticaret bölümümüz bu seneki YÖK kitapçığında yer aldı.

Bir sonraki sene de sosyal bilimler bölümümüz açılacaktır. Böylelikle ilçemiz için daha güzel ve daha faydalı hizmetleri eğitim anlamında da vereceğimize inanıyorum. Öğrenci olmayan bir bölgenin günümüz şartlarında gelişmesi oldukça zordur.

Sosyal anlamda ilçemiz küçük olduğundan fazla olanaklara sahip değildir. Buna mukabil yaylacılık kültürü oldukça gelişmiştir. İstanbul'dan gelen vatandaşlarımızın ilk işleri yaylaya çıkmaktır.

Kelkit Vadisi'nde yer alan ilçemizin gelişmesi adına en büyük lokomotif sektör turizmdir. İçerisinden Kelkit Çayı geçen ilçemizde tarihi yapılarımız mevcuttur. Ancak pek gün yüzüne çıkmamıştır. Özellikle Sarpkaya köyümüzdeki Bektaşbey Camii 1800'lü yıllarda yapılmıştır. İçerisi kökboyasıyla düzenlenmiş bir camimizdir. Bunula ilgili restorasyon projesi hazırlamayı amaçlıyoruz. DOKA'dan bu yönde desteklerini bekliyoruz. Yerli ve yabancı turist açısından destinasyon noktası olabilecek düzeydedir.

Bununla birlikte ilçemizde av turizmi yaygınlaştırılabilir. Doğa Koruma ve Milli Parklar eliyle Köroğlu mahallesinde yapılan Avcı Eğitim Merkezi, Köroğlu Tabiat Parkı olarak hizmet vermektedir. Bu bölgede yerli ve yabancı av turizmine merak salanlar, gözlem yapmak isteyenler için hizmet verecektir. İçerisinde konaklama olanakları da mevcuttur. Bölgede yaşayan dağ keçilerini görmeye gelenleri biliyoruz.

Bunun dışında Yenice köyümüzde şelalelerimiz mevcuttur. Tek bir yerde toplanmayan şelalelerimiz doğal güzellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Doğa Koruma ve Milli Parkların burayla ilgili bir projesi söz konusudur. Şiran'daki Tomara Şelalesi ile Yenice köyümüzdeki şelalelerin bir turizm noktası olabileceğini öngörmekteyiz.

Malumunuz Çamoluk Kuru Fasulyesi coğrafi tescil belgesini aldı. Bununla ilgili DOKAP, Çamoluk Belediyesi ve Çamoluk Ziraat Odası işbirliğinde kuru fasulye ayıkla-

ma, eleme ve paketleme tesisi kurulmasına yönelik proje hazırlandı. Çamoluk Kuru Fasulyesi bölgede gerçekten isim yapmış bir fasulyedir. Tat ve lezzet olarak diğer fasulyelerden farklıdır. Yüksek kesimlerde yetişebilmesi de bu fasulyenin diğer bir özelliğidir. Yok satan fasulyemizin üretim kapasitesini artırmayı hedefliyoruz. Üretim kapasitesini artırmak için ıslah çalışmasını başlattık. Altyapıya yönelik faaliyetleri DOKAP, Çamoluk Belediyesi, Giresun İl Tarım Müdürlüğü ve Çamoluk Ziraat Odası takip etmektedir. İki yıllık süreçte tohum ıslah edilecektir. Bu da coğrafi tescil almış ürünümüzün daha orijinal ve daha ari haliyle tüketiciye ulaştırılması sağlanacaktır.

Çamoluk Kuru Fasulyesinin yanında Çamoluk Balı da meşhurdur. Özellikle gevher balı çok lezzetlidir. Hem bal hem de fasulyenin çoğunu İstanbul'da yaşayan Çamoluklu hemşerilerimiz tüketmektedir. Balımız doğal ortamda üretilmektedir. Bal paketleme ve markalaşmaya yönelik projemizi de uygulamaya alacağız.

Çamoluk İlçe Merkezi

Kelkit vadisinde kurulmuş Çamoluk tarihte birçok seferin geçiş yolu üzerinde bulunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet'in Şebinkarahisar'ı fethettiği yıllarda bu yöreden geçtiği bilinmektedir.

Yapılan araştırmalarda Çamoluk tarihi Hititler dönemine kadar uzanmaktadır. M.Ö 1341 yıllarında Hititlerin Kaçkarlarla savaşı kazanarak Erzurum'a kadar ilerledikleri sanılmaktadır. Yunan tarihçisi Herodot'a göre Amazon adı verilen kadın savaşçılar bu bölgede bir koloni devleti kurmuşlardır. Daha sonra bölgeye Kimmerler gelmiş, bölge bir süre de onların elinde kalmıştır. Bir müddet sonra bölge Romalıların eline geçmiştir. M.S 381 yılında Romalı Komutan Lucallus bölgeye gelmiş bu seferinden kısa bir süre sonra Roma İmparatorluğu ikiye bölününce, bölge Bizanslıların hâkimiyetine girmiştir. 778 yılında Arapların bölgeye yaptıkları akınlar sonucu bölge onların eline geçmiştir. Oğuz Türkleri Çamoluk çevresine 8.yüzyıl sonlarında kabileler halinde gelerek Türk yerleşim merkezinin temellerini atmışlardır.

Bizans orduları ile Abbasi ordularının yaptıkları savaşlar sona erince 1054 yılında Selçuklu orduları harekete geçerek Van, Kars ve Bayburt'u ele geçirmişlerdir. 1058 yılında Tuğrul Bey'in yeğeni Verkiti, orduları ile Çamoluk, Şebinkarahisar, Erzincan, Kemah ve Niksar'a kadar gelmiş ve buraların idaresini Tuğrul Bey'in kardeşi İbrahim Yenal'a bırakmıştır. Alparslan'ın 1071 Malazgirt savaşını kazanmasından sonra bölge tamamen Selçukluların hâkimiyetine girmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti ile Danişmentlilerin arası açılınca Bizans İmparatoru Ammen büyük bir ordu ile Trabzon üzerine yürümüş, bu sefer sonrasında Çamoluk tekrar Bizanslıların eline geçmiştir. 1204 yılında; Rum İmparatorluğuna karşı Muzafferüddin Mehmet, Kaledere mevkiindeki kaleyi yaptırmıştır. Bu kale tepeden yer altına doğru 120 metre kadar derinlikte olup dağ yamacından açılan iki kapıya sahiptir. Ancak yapılan incelemede surların tamamen yıkıldığı kalenin tanınmaz halde bulunduğu görülmüştür.

Koçak Barajı

İran'da kurulan Akkoyunlu devleti sınırlarını genişletince bölge bu devletin eline geçmiştir. Akkoyunlu Devleti Osmanlıların güvenliği için tehlike oluşturmaya başlayınca Fatih Sultan Mehmet bu devletin üzerine yürümüş, 14 Ağustos 1473 yılında iki ordu Otlukbeli savaşında karşı karşıya gelmiştir. Çamoluk ve çevresi 1464 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı ülkesine katılınca Şebinkarahisar'a bağlı bir bölge olarak kaldı. Şebinkarahisar bu arada değişik eyaletlere bağlandı. Önce Sivas eyaletine; 1515 yılında Erzincan, 1535 yılında Erzurum, 1840 yılında tekrar Sivas eyaletine bağlandı. Tabi bu bağlanmalarla Çamoluk'ta bu eyaletlere bağlanmıştır.

1933 yılında Şebinkarahisar'ın vilayet statüsü kaldırılıp Giresun vilayetine bağlanınca, Çamoluk Alucra ilçesine bağlanmıştır. Çamoluk'un nahiye oluşu çok eskilere dayanır. Osmanlı'nın son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında nahiye niteliğinde olan Çamoluk'un idaresi mahallen güçlü yöneticilere bırakılmış;

ilçenin nahiye merkezi zaman zaman köyler arasında değişmiştir. Belediye teşkilatı 1987 yılında kurulmuştur.

Çamoluk 20.05.1990 gün ve 20523 sayılı resmi gazetede yayınlanan 2644 sayılı kanunla ilçe oldu. İlçenin ilk kaymakamı 26.08.1991 tarihinde göreve başladı. Çamoluk'ta 15.07.1990 tarihinde yapılan referandum sonucu Çamoluklular, Giresun iline bağlı kalmayı kabul ettiler.

Hacıahmetoğlu Kalesi

Sarpkaya Barajı ve Çevresi

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Doğu Anadolu'nun kuzeybatı, İç Anadolu'nun kuzeydoğu ve Karadeniz Bölgesi'nin güneyinde yer alan Çamoluk geçit bölgesi özelliği göstermektedir. Batısında Şebinkarahisar, kuzeyinde Alucra, doğusunda Şiran (Gümüşhane), güneydoğusunda Refahiye (Erzincan) ve güneyinde Gölova (Sivas) ilçeleri yer almaktadır. 400 km²'lik yüzölçüme ve 1.050 metre rakıma sahip Çamoluk Giresun Erzincan ve Sivas illeri hudutlarında Kelkit çayı vadisinde kurulmuştur.

Yerleşim şekli merkez hariç kırsaldır. Kelkit ırmağının ikiye böldüğü vadide kurulmuş ilçe yarı kurak iklim

ile nemli Doğu Karadeniz iklimi arasında bir iklim mevcuttur. Sıcaklık ve karasallık karakterleri açısından iç bölgeye; buharlaşma, nem ve yağış şartları açısından Karadeniz iklimine yaklaşan bir geçiş iklimi yaşanmaktadır. Yılın en soğuk ayı ocak, en sıcak ayı temmuzdur. Yıllık yağış miktarı 500-800 mm arasındır. Ortalama nispi nem %65'tir.

Sarpkaya Barajı ve Çevresi

Sarpkaya Barajı Çevresi

Hacıören Köyü Kilisesi

Eğitim, Sağlık ve Sosyal Durum

Çamoluk'ta eğitim ve öğretim faaliyetleri 1 anaokulu, 1 ilkokul, 2 ortaokul, 2 lise ile sürdürülmektedir. İlçede halk eğitim merkezi ve öğretmen evi ile öğretime katkı sunulmaktadır.

İlçedeki sağlık hizmetleri 2007 yılında hizmete giren Çamoluk Devlet Hastanesi ile sürdürülmektedir. Çamoluk Devlet Hastanesi'nin yanında 1 toplum sağlığı merkezi ile de sağlık hizmetleri verilmektedir.

Yuvacık Tarihi Mezarlık

Tarım, Hayvancılık ve Ekonomik Durum

İlçenin 2018 Yılı TÜİK tarafından yayınlanan tarım alanları verilerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı 10.831 dekar, sebze bahçeleri alanı 44 dekar, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı 457 dekar olup, toplam tarım alanı 11.730 dekadır.

İlçede üretilen ve coğrafi tescile sahip Çamoluk Kuru Fasulyesine yönelik ıslah çalışmaları devam etmektedir. Bunun yanında turizm ve avcılık faaliyetleri de göze çarpmaktadır.

Ulaşım

Çamoluk'un Giresun il merkezine 164 km'dir. Kelkit Vadisi üzerinde kurulmuş ilçe dört ilin (Sivas, Erzincan, Giresun ve Gümüşhane) kesiştiği bir noktada yer almaktadır. Bu dört ilden Sivas'a uzaklığı 190 km, Erzincan'a 133 km, Gümüşhane'ye ise 138 km'dir.

Sivas Havalimanına 203, Erzincan Havalimanına 141, Trabzon Havalimanına ise 207 km mesafede yer almaktadır.

Kültür ve Turizm

Çamoluk birçok doğal, kültürel ve tarihi mirası bünyesinde barındırmaktadır.

Yenice Şelalesi

Peyzaj değeri, manzara bütünlüğü, kaynak değeri ve rekreasyon potansiyeli özellikleri ile 21 Nisan 2019 tarih ve 30752 sayılı Resmi Gazetede "Yenice Şelaleleri Tabiat Anıtı" olarak ilan edilmiştir. Pınarbaşı deresi akış güzergahında bulunan Yenice Şelaleleri, tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği tek ve nadir olmaları sebebiyle ilmi ve estetik yönden milli öneme sahip, bir veya birkaç jeolojik ve jeomorfolojik formasyon ve bitki türleri gibi müstesna değeri barındırmaktadır. Özellikle insan faaliyetlerinden çok az zarar görmüştür.

Pınarbaşı membainin 200 m. kuzeyinde küçük bir göl düzenlemesi, akabinde sel kıranı yapılmış ve buradan yaklaşık 25 m. yükseklikte düşen bir şelale ile 2 adet değirmen bulunmaktadır. Bu şelalelerin 600 m. kuzeyinde 2 adet 7-8 m.'den düşen şelaleler bulunmaktadır. Bu bölgeden yaklaşık 2 km. uzaklıkta Pazar mahallesinde caminin hemen altında yaklaşık 20 m. den düşen büyük bir şelale bulunmaktadır. Bu bölgenin kuzeyinde kalker ve travertenler kısmında 8 m. den düşen şelale ve altında yeraltı deresi, akabinde 500 m sonra 2 adet küçük şelale bulunmaktadır. Bu şelalelerden 2 km. sonra yüksek debide akan ve eğimli olarak yaklaşık 150 m. devam eden uzun şelale bulunmaktadır olup bu şelaleden sonra Pınarbaşı deresi Usluca köyü sınırındaki bent ile sonlanmaktadır. Bentler ve şelaleler ile toplam 10 şelale bulunmaktadır.

Yenice Köyü Şelaleleri

78

www.dokuzoguz.com.tr

Hacıahmetoğlu Köyü

Yuvacık Mahallesi

Köroğlu Tabiat Parkı

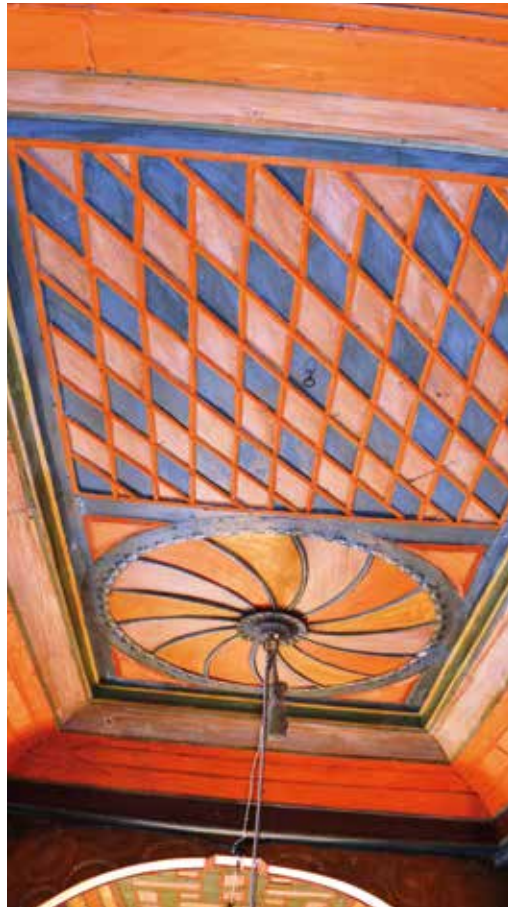
31.07.2017 tarihinde 6,60 hektarlık alan Köroğlu Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Köroğlu Tabiat Parkı; Çamoluk ilçesinin kuzeyinde, ekolojik ve biyolojik öneme sahip olan alanların sınırları (alan tehlikeye maruz kaybolmaya yüz tutmuş) tabii yolla oluşmuş orman, kaya ve daimi akarsu ekosistemlerinden oluşup, bitki örtüsü, yaban hayatı özellikleri ve ekosistem zenginliği ile kendine özgü ekosistem biyolojik çeşitliliğini barındırmaktadır. Köroğlu mahallesindeki Kalesivri tepesi Çamoluk ilçesinde Kelkit vadisine ve manzaraya en fazla hakim

olan tepedir. Bu tepeden hem Çamoluk hem de Kelkit vadisi görülmektedir.

Hâkim ağaç türü meşe, ardıç ağaçlarıdır. Münferit ağaçlar akasya, akçaağaç, söğüt türleri mevcuttur. Az da olsa sarıçam, titrek kavak bulunmaktadır. Ayrıca alıç, kızcık, mahlep, menengiç, yemişken, kuşburnu, kuşkonmaz, badem türlerine de rastlanılmaktadır.

Alan içerisinde obuzlar mevcut olup söğütlü dere, değirmen dere ve kuru dereler bulunmaktadır. Bu dereler Kelkit Çayına akmaktadır. Karabalık, sazan ve bıyıklı balık türleri bulunmaktadır.

Bektaş Bey Camii

Sarpkaya köyünde yer alan Bektaş Bey Camii Trabzon Valisi Çeçenzade Hacı Hasan Paşa'nın oğlu Bektaş Bey tarafından 1818-1819 yılları arasında inşa ettirilmiştir. Bektaş Bey'in ismini taşıyan bu cami dikdörtgen planlı olup kibleye doğru uzundur. Son cemaat yeri de bulunmaktadır. Cami dıştan dışı 15x 10 adımdır.

Dış duvarları kesme taşla çok kalın (yaklaşık 1 metre) olarak örülmüştür. Aralarda çepeçevre ahşap hatıllar konularak depreme karşı mukavemet kazandırılmıştır. Alt pencerelerinin kenarları taş söve ile şekillendirilmiş, nişler açılmış dışına demir mazgal konulmuştur. Camii'nin yapımında kullanılan süsleme işlerinde kökboyası kullanılmıştır.

Kayacık Köyü Kilisesi

Kayacık Köyü yakınlarında kilisenin yapım tarihi ve yaptıranı hakkında bilgi veren bir kitabesi veya dönem kaynağı mevcut değildir. Bölgedeki benzer örnekleri ile karşılaştırıldığında 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Doğu-batı eksenî üzerinde uzanan ve dikdörtgen bir zemin şeması gösteren kilise bazili-

kal planlıdır. Üç nefli olduğu kalıntılardan anlaşılan kilisenin doğu ucunda üçlü apsisinden sadece temel kısmı ayakta kalmıştır. Kilisenin batı cephesi sağır olup cephe, renkli taş işçiliği ile bölümlenerek hareketlendirilmeye çalışılmıştır.

Cephenin üst seviyesine yine renkli taş işçiliği ile üç adet haç motifi işlenmiştir. Yapının güney cephesinde düşey dikdörtgen şekilli ve küçük boyutlu üç adet pencere yer alır. Kuzey cephesinin batı köşesinde giriş bölümü vardır. Yuvarlak kemer açıklıklı giriş kapısının söveleri profilli olup, giriş açıklığı üzerinde yine yuvarlak kemerli bir alınlık yer alır. Alınlıkla giriş açıklığı arasında kalan silme sırası üzerinde payanda şeklinde 9 adet dış sırası vardır. Alınlık kemeri, silmenin iki yanında yer alan pro-

filli ve dışa taşıntı yapan kaideler üzerine oturtulmuştur. Kuzey cephede, girişin doğusunda güney cephedekilere paralel olarak yerleştirilmiş iki adet pencere yer alır. Pencereler içten mazgal şeklindedir. Yapının doğu cephesi, apsis temeli seviyesinden itibaren yıkılmış durumdadır. Cepheler, üstte kısa tutulmuş taş saçakla sonlandırılmıştır. Taş saçak, alttan içbükey profilli taş sırası ile desteklenmiştir.

Arhavi Kestane Balı Coğrafi İşaret Yolunda

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından desteklenen Arhavi Ziraat Odası tarafından yürütülen 'Arhavi Kestane Balı Coğrafi İşaretin Standartlarının Belirlenmesi Eğitim Projesi' kapsamında katılımcılara eğitimler verildi.

Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan coğrafi işaretli ürün sayısının artırılması ile yöresel ürünlerin hakkettiği değeri alacağının altını çizen DOKA Genel Sekreteri Onur Adıyaman, proje kapsamında Arhavi Kestane Balı'nın da marka değerine kavuşacağını kaydetti.

Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunan ürünlerinin markalaşmasına verdikleri önemi dile getiren Genel Sekreter Adıyaman, "Yöresel ürünlerin katma değeri yüksek ticari ürünler haline dönüştürülmesinde coğrafi işaret tescili büyük önem taşımaktadır. Coğrafi işaret; belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaretlerdir. Coğrafi işaret uygulamalarının gelişmiş olduğu Avrupa Birliğinde (AB) coğrafi işaretli ürünlerin 80 milyar Avronun üzerinde bir pazarı olduğu tahmin edilmektedir.

Bu bakımdan incelendiğinde coğrafi işaretli ürünlerimiz bölgemiz ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır. Bölgemizde farkındalığın oluşturulması kapsamında yaptığımız çalışmalarla devam etmekteyiz" dedi.

Proje kapsamında üreticilerin Arhavi Kestane Balı coğrafi tescil işaret sürecine dahil edilerek, denetim mekanizmalarının ve ortak çalışma kültürünün geliştirilmesi hedeflendiği belirtildi.

"Arttırılmış/Sanal Gerçeklik Kullanılarak Dijital Müfredat Geliştirme Eğitici Eğitimi" Tamamlandı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından desteklenen ve Ünye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen "Arttırılmış/Sanal Gerçeklik Kullanılarak Dijital Müfredat Geliştirme Eğitici Eğitimi" projesi kapsamında düzenlenen eğitimler tamamlandı.

Ünye'de iki faz halinde, iki hafta boyunca başarıyla uygulanan proje sayesinde, bağlı okul ve kurumlarda görev yapan, bilişim, elektrik-elektronik, makine, metal, görsel sanatlar, yabancı dil, fen bilimleri branşlarında toplam 34 eğitimciye, "Unity, Photoshop, 3DStudioMax vb. programlar ile simülasyon ve üç boyutlu nesne tasarımı eğitimi verildi.

Bu eğitimler sonucunda yetiştirilen uzman eğitimciler tarafından, ilçe genelindeki diğer öğretmenlere, bireysel ve grup olarak planlanacak hizmet içi eğitim çalışmaları ile, öncelikle etkileşimli tahtalarda kullanılabilecek dijital içerik tasarlama konularında eğitim verilmesi planlanıyor.

"Arttırılmış/Sanal Gerçeklik Kullanılarak Dijital Müfredat Geliştirme Eğitici Eğitimi" projesi ile interaktif öğretim materyali geliştiren öğretmenleri sayesinde, öğrencilerin keyifli bir öğrenme ortamına kavuşması hedef-

leniyor. Ayrıca bu proje ile üretilen dijital içeriklerin EBA Portal gibi online paylaşım platformlarında paylaşarak yaygınlaştırılması ve bu şekilde öğretmenlerin özgüvenlerinin de arttırılması amaçlanıyor.

Çay Çarşısı Projesi Sözleşmesi İmzalandı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) güdümlü proje mali desteği kapsamında Rize Ticaret Borsası (RTB) tarafından gerçekleştirilecek olan Çay Çarşısı Projesinin sözleşme imza töreni gerçekleştirildi.

Yaklaşık 20 Milyon TL'ye mal olacak projenin sözleşme imza törenine Rize Valisi Kemal Çeber, Rize Milletvekili Muhammet Avcı, Rize Belediye Başkanı Rahmi Metin, Rize İl Genel Meclis Başkanı İbrahim Türüt, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Genel Sekreteri Onur Adıyaman, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hüseyin Karaman, Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (DOKAP) Başkanı Yusuf Mengi, Rize Ticaret Borsası Başkanı Mehmet Erdoğan, Çaykur Genel Müdür Yardımcısı Dr. Turgay Tuna, katıldı.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen projenin bölge için önemine işaret eden Rize Ticaret Borsası Başkanı Erdoğan "Bu proje ilimizin, çayımızın tanı-

tımına büyük katkı sağlayacaktır. Yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olacaktır. Bu konsept proje diğer illerde diğer ürünlerde de uygulanacaktır. 2012 yılında proje fikrini dilendirmeye başladığımız dönemde 7-8 milyon liraya mal edeceğimiz proje bugün 20 milyon TL değerinde bir marka projedir" dedi.

Belediye Başkanı Metin projeye son derece önem verdiklerinin altını çizerek, "Çay Çarşısı benzerinde projeler akabinde küllüye, diğer sosyal donatı alanları ve yeşil alanlarla birlikte Rize sahili yerli ve yabancı turistlerin daha fazla zaman geçirebileceği bir alan haline gelecektir" ifadelere yer verdi.

Milletvekili Avcı ise Rize'nin tüm paydaşları ile güzel bir uyum içerisinde çalışmalar yürüttüğünü belirterek "Çay Çarşısı projesi de bu uyumun bir parçasıdır. Rize nice yatırımlar kazandırdığımız böyle güzel toplantılarımız devam eder" açıklamasında bulundu.

Projenin hayata geçtiğinde Rize iline kazandıracağı değerin önemine işaret eden, Vali Çeber "Biz bu projeyle birlikte Rize'de çayı demlemeye başlıyoruz. Bu ve bunun gibi 3-5 projeden sonra biz demini almış bir çay olarak, adına yakışır bir şehir olarak Rize'yi daha rahat daha huzurlu daha yaşanabilir bir kent olarak göreceğiz" ifadelerini kullandı.

Konuşmaların ardından Rize Valisi Kemal Çeber müşahitliğinde DOKA Genel Sekreteri Onur Adıyaman, ve Rize Ticaret Borsası Başkanı Mehmet Erdoğan tarafından proje sözleşmeleri imzalandı.

Rize Merkez sahil parkının da bulunduğu sahil dolgu alanı içerisinde 10.045,57 m² alan üzerinde kurulacak olan Çay Çarşısı için projenin 14.649.999,99 TL'si (% 75) DOKA tarafından (8.000.000 TL DOKAP tarafından

projede kullanılmak üzere şartlı bağışlanacaktır.) sağlanacağı belirtildi. 24 ayda tamamlanması planlanan proje Karadeniz'in yöresel mimarisindeki yapılarıyla inşa edilecek çay evleri, çay tadım ve satış reyonları, sinema salonları, sergi alanları, restoranlar ve 'Çay Müzesi'nden oluşacak. Dev bardak heykelinin de yer alacağı 'Çay Çarşısı'nın çevre düzenlemesinde, çay bahçesi konseptine uygun peyzaj düzenlemeleri yapılacaktır.

DOKA 118. Yönetim Kurulu Toplantısı Gümüşhane'de Yapıldı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOKA) 118. Yönetim Kurulu Toplantısı Gümüşhane Valisi Kamuran Taşbilek başkanlığında Gümüşhane'de yapıldı.

Toplantıya, Gümüşhane Valisi Kamuran Taşbilek, Artvin Valisi Yılmaz Doruk, Giresun Valisi Harun Sarıfakioğulları, Trabzon Valisi İsmail Ustaoglu, Ordu Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Mehmet Hilmi Güler, Giresun Belediye Başkanı Aytekin Şenlikoğlu, Gümüşhane Belediye Başkanı Ercan Çimen, Artvin İl Genel Meclisi Başkanı Furkan Çakmak, Gümüşhane İl Genel Meclisi Başkanı Mehmet Emin Erdoğan, Artvin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Seçkin Kurt, Gümüşhane Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı İsmail Akçay ve DOKA Genel Sekreteri Sayın Onur Adıyaman katıldı.

Vali Taşbilek, toplantıda bölgenin gelişmesine katkı sağlayacağını düşündükleri Destinasyon Geliştirme ve Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları Mali Destek Programının görüşüleceğini belirtti.

DOKA yönetim kurulu olarak bölgenin kalkınmasına yönelik çalışmaları değerlendireceklerini ifade eden Vali Taşbilek, " Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın bugün gerçekleştireceğimiz 118. Yönetim Kurulu Toplantısı'nda gündem maddesi olarak Destinasyon Geliştirme ve Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları Mali Destek Programını görüşeceğiz.

Bununla birlikte ajansımızın işleyişine yönelik hususlar ve değişik konularda görüş alışverişinde bulunacağız. Toplum kalkınmasına, kırsal kalkınmaya yönelik neler yapılabilir, bunların hepsini değerlendireceğiz. Ajansa üye illerimizin turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve ortak bir sinerji yaratılarak neler yapılabilir bunu değerlendireceğiz. Girişimcilerimiz, kamu-özel sektör nasıl desteklenebilir bunlara yönelik bir çağrı olacak. Bu çağrımızın bölgemize hayırlı olmasını temenni ediyorum” şeklinde konuştu.

“Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi” Toplantısı Yapıldı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) öncülüğünde gerçekleştirilen “Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi” konulu toplantıların altıncısı Gümüşhane Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

Gümüşhane Üniversitesi yetkililerinin yanı sıra DOKA, Giresun Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi ve Trabzon Teknokent yetkililerinin katıldığı toplantıda, çalışma grubunun 3 yıllık eylem planı, eğitim planlaması, TR90 Bölgesi mentor havuzu çalışması, girişimcilik haftası etkinliklerinin planlanarak hazırlıkların başlatılması, saha araştırmaları ve proje önerileri görüşüldü.

Toplantıda yapılacak çalışmaların amacı ve öneminden söz eden Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Tanıtım ve Koordinasyon Birimi Başkan Vekili Mehmet Sezgin şunları söyledi: “2019 yılında DOKA, TR90 Bölge üniversitelerinin girişimcilik alanında hizmet veren teknoloji transfer ofisi gibi birimleri, Teknoparklar ve söz konusu birimlerin bulunmadığı üniversitelerde de girişimcilik üzerine uzmanlaşmış öğretim görevlileri ile birlikte bölgesel girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi amacıyla bir çalışma grubu oluşturdu.

Bu amaçla üniversitelerimizde belli aralıklarla toplantılar düzenlenmektedir. Altıncısını Gümüşhane Üniversitesi'nde düzenlediğimiz bu toplantıda 3 yıllık eylem planının yanı sıra saha araştırmaları ve proje önerileri gibi öneriler görüşüldü. Çalışma grubu, söz konusu amaç doğrultusunda girişimcilik ekosisteminde yer alan ara yüzlerin hizmet kalitesinin ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi ve bölgenin yatırım, girişimcilik potansiyelinin tanıtımına odaklanarak her ay düzenli olarak TR90 Bölgesi illerinin birisinde toplanmaktadır.»

Gümüşhane Üniversitesi KÜSİ temsilcisi Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Çavuşoğlu da KÜSİ olarak bölgemizde Girişimcilik Ekosistemini geliştirmek adına tüm faaliyetlere katılmak ve bu faaliyetlerden üniversite ve şehrimizi faydalandırmak adına çaba sarf ettiklerini belirten konuşmasında, "Bu konuda hem akademisyenlere hem de öğrencilere yönelik çeşitli organizasyonlara katılım sergilemeyi ve üniversitemizi en iyi şekilde temsil etmeyi amaçlıyoruz" ifadelerini kullandı.

Düzenlenen toplantı hakkında açıklamalarda bulunan Gümüşhane Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Halil İbrahim Zeybek ise, "Gümüşhane Üniversitesi olarak ilimizin ekonomik, kültürel ve sosyal anlamda gelişmesine katkı göstermek amacıyla çeşitli projelere imza attık. Üniversitemizdeki akademisyenlerin ve öğrencilerin var olan iş fikirlerinin, prototip haline gelmiş tasarımlarının veya ticari ürüne dönüşebilecek her türlü çalışmalarının ekonomiye kazandırılabilmesi amacıyla farkındalığın artırılması için çalışmalara devam ediyoruz. DOKA öncülüğünde gerçekleştirilen 'Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi' konulu bu toplantıyla birlikte hızlı bir şekilde faaliyete başlanması için gerekli çalışmalar yapılıyor. Böylece hem ilimizin hem üniversitemizin hem de bölgemizin girişimcilik ekosisteminin daha iyi seviyelere ulaşmasını hedefliyoruz. Toplantının gerçekleştirilmesinde başta DOKA yetkilileri olmak üzere KÜSİ il temsilcimiz ve katılan tüm akademisyenlere teşekkür ediyorum" diye konuştu.

“KOBİ'lere Alternatif Finansman Kaynakları ve Fon Yönetimi Eğitimi”

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından desteklenen Ordu Ticaret Borsası tarafından yürütülen “KOBİ'lere Alternatif Finansman Kaynakları ve Fon Yönetimi Eğitimi Projesi”nin açılış toplantısı yapıldı.

Projenin açılış toplantısına Ordu Vali Yardımcısı Ekrem Ballı, Ordu Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Celal Tezcan, Altınordu İlçe Belediye Başkan Yardımcısı İsa Hitaloğlu, Ordu Ticaret Borsası Başkanı Ziver Kahraman, DOKA Program Yönetim Birimi Başkanı Kemal Akpınar ve davetliler katıldı.

Açılış konuşmasını yapan Ordu Ticaret Borsası Başkanı Ziver Kahraman, tüm dünyada ve ülkemizde ekonomik hayatın en önemli unsurlarının KOBİ'ler olduğunu söyledi. Kahraman, konuşmasına şöyle devam etti:

“KOBİ'ler bir ekonominin kılcal damarları niteliğinde olup; mal ve hizmet üretiminde yaratılan katma değerın esas kahramanlarıdır. KOBİ'nin en temel nitelikleri; Yıllık 250 kişi ve daha az işçi istihdam etmek. Yıllık cirosu 250 milyon lirayı aşmayan mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olmasıdır. Bu en temel kriterler dikkate alındığında bile KOBİ'lerin ekonomideki yoğunluğu ve önemi kolayca anlaşılacaktır.”

Üretimin, yüksek katma değerli ürün elde etmenin temelinde güçlü finansal yapıya sahip yatırımların olduğuna dikkat çeken Kahraman, “Yatırım sermaye birikimi demektir ve sermaye birikiminin sağlanması, riskten arındırılması alternatif finansman kaynaklarının tespit ve tesisiyle mümkündür. Finansal fonlar ve fon yönetimini bir finansal bilim olarak algılamak gerekir” diye konuştu.

Ordu Vali Yardımcısı Ekrem Ballı ise, KOBİ’lerin güçlü ekonomi ve güçlü Türkiye için çok önemli bir işlevi yerine getirdiklerini ifade ederek, KOBİ’ler adına atılan adımların, ülke ekonomisi adına itici güç olduğunu söyledi.

Konuşmaların ardından DOKA Program Yönetim Birim Başkanı Kemal Akpınar, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı’nın faaliyetleri, destekleri ve yürüttüğü projeler hakkında katılımcılara bilgi verdi.

Daha sonra KTÜ TTO Müdürü Doç. Dr. Oktay Yıldız, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Ordu İl Koordinatörlüğü Proje Başvuru Yönetimi Birim Amiri Gamze Ataserver, KOSGEB Ordu İl Müdürlüğü Personeli Mahmut Akay, Türk Eximbank Trabzon İrtibat Bürosu Temsilcisi Gökhan Eroğul, Ziraat Katılım Bankası Ordu Şube Müdür Yardımcısı Mehmet Arar, Vakıf Katılım Bankası Ordu Şube Müdürü Hüseyin Altaylı, TİM-TEB Girişim Evi Trabzon Temsilcisi Hatice Divaroğlu ve Action Coach Trabzon Partner/İşletme Koçu Hasan Kamil Hayali katılımcılara uzmanlık alanları hakkında birer sunum gerçekleştirdiler.

Van Fuarı Verimli Geçti

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA), 10. Van Doğu Anadolu Turizm ve Seyahat Fuarı'na katılarak bölgemizin tanıtımını yaptı.

26-29 Eylül 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilen fuarda DOKA'nın açtığı Doğu Karadeniz tanıtma standında İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri ile acente ve oteller yer aldı.

Fuara İran, Irak, Ermenistan ve Türkiye'den çok sayıda firma katıldı. Fuarda özellikle İran'dan katılımcıların yoğunluğu dikkat çekerken Türkiye ve İran otel ve acenteleri son yıllarda iki ülke arasında artan turist hareketliliğine bağlı olarak yoğun görüşmeler gerçekleştirdi.

10. Van Doğu Anadolu Turizm ve Seyahat Fuarı'nın İran pazarına ulaşmak için önemli bir etkinlik olduğuna dikkat çeken DOKA Genel Sekreteri Onur Adıyaman, "Van'a gelen İranlı turist sayısı 500 bine ulaştı. Bu konuda Van Türkiye'ye giriş kapısı oldu. İran'da çok sayıda acentenin burayı iyi tanıdıklarını biliyoruz. Biz de Doğu Karadeniz'i 2019 yılında ziyaret eden İranlı turist sayısının 100 bine ulaşacağını öngörüyoruz. Yurtdışı pazar çeşitlendirme faaliyetlerimiz kapsamında İran öncelikli alternatif pazarlarımızdan. Fuarın bu anlamda çok verimli geçtiğini özellikle ifade etmek istiyorum" diye konuştu.

Öte yandan fuar kapsamında turizm tanıtımlarının yanı sıra Doğu Karadeniz Bölgesi'ne yapılacak bazı yatırımlar ve Tahran-Trabzon arası charter (tarifersiz) uçuşların başlatılması hususunda İranlı taraflarla görüşme ve görüşmeler gerçekleştirildi.

VALİ YARDIMCISI VE KAYMAKAMLARIN YERLERİ DEĞİŞTİ

8 Ağustos 2019 Tarihli ve 30856 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Atama Kararı (Karar Sayısı: 2019/262) ile TR90 Bölgesi (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon) içerisinde bulunan illerde görev yapan bazı Vali Yardımcısı ve Kaymakamların görev yerleri değişti.

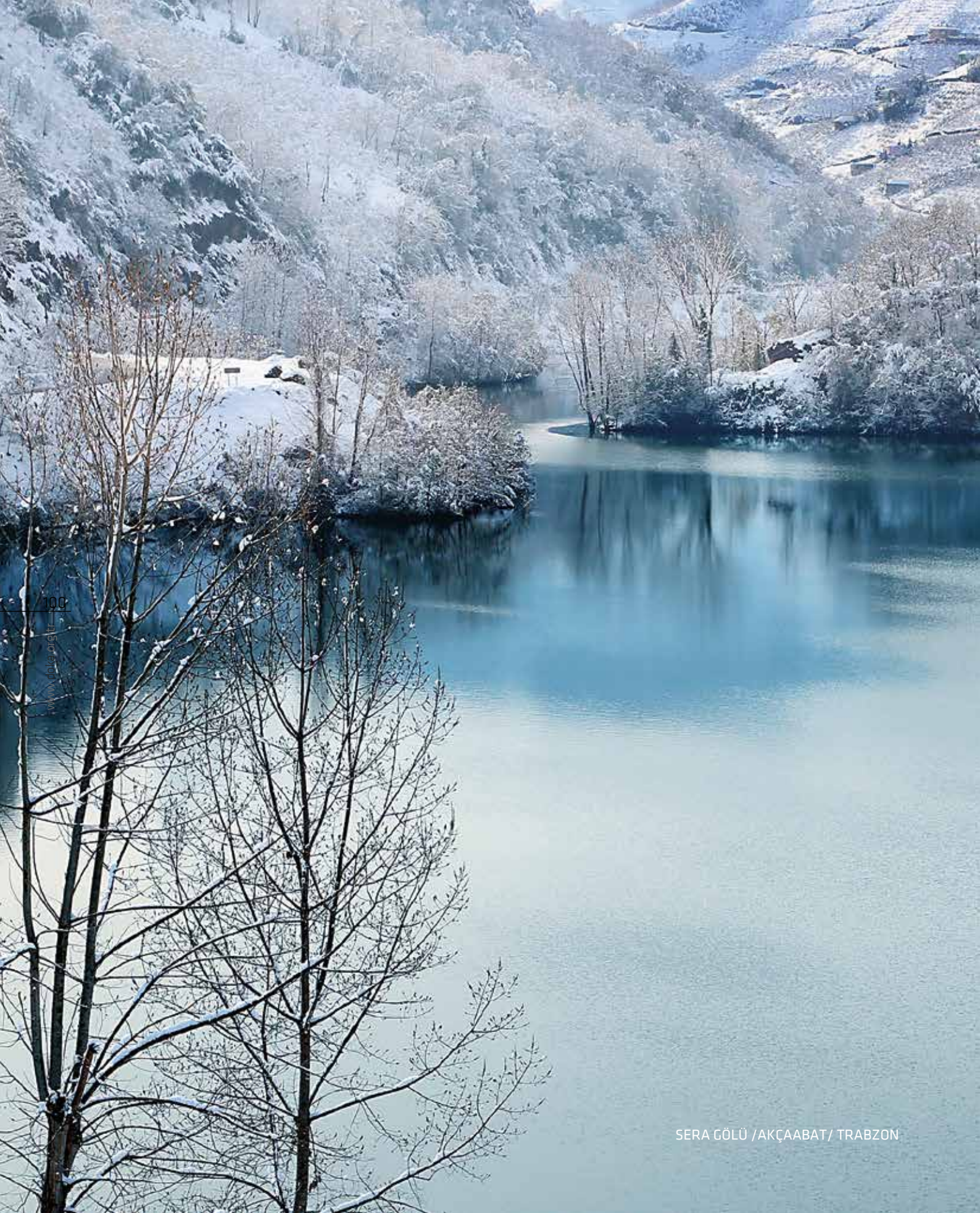
GELENLER

1. **Artvin** Vali Yardımcılığına Niğde Valiliği Hukuk Müşaviri Cevat UYANIK,
2. **Giresun** Vali Yardımcılığına Tire (İZMİR) Kaymakamı Hasan TANRISEVEN,
3. **Giresun** Vali Yardımcılığına Muğla Vali Yardımcısı Mehmet Fikret ÇAVUŞ,
4. **Gümüşhane** Vali Yardımcılığına Hakkâri Vali Yardımcısı Mustafa PALA,
5. **Trabzon** Vali Yardımcılığına **Fatsa (ORDU)** Kaymakamı Mehmet YAPICI,
6. **Trabzon** Vali Yardımcılığına Kırşehir Valiliği Hukuk Müşaviri Bünyamin YILDIZ,
7. **Ordu** Valiliği Hukuk İşleri Müşavirliğine Pazar (TOKAT) Kaymakamı GÜLER,
8. **Ardanuç (ARTVİN)** Kaymakamlığına Alpu (ESKİŞEHİR) Kaymakamı Ömer BOZBAY,
9. **Arhavi (ARTVİN)** Kaymakamlığına Kulp (DİYARBAKIR) Kaymakamı Fatih DÜLGEROĞLU,
10. **Yusufeli (ARTVİN)** Kaymakamlığına Kovancılar (ELAZIĞ) Kaymakamı Ömer Faruk ÖZDEMİR,
11. **Keşap (GİRESUN)** Kaymakamlığına Sarıgöl (MANİSA) Kaymakamı Çetin KILINÇ,
12. **Bulancağ (GİRESUN)** Kaymakamlığına Ezine (ÇANAKKALE) Kaymakamı Ali İkrâm TUNA,
13. **Piraziz (GİRESUN)** Kaymakamlığına Sarıoğlu (KAYSERİ) Kaymakamı Muhammet Üsame SOYSAL,
14. **Kürtün (GÜMÜŞHANE)** Kaymakamlığına Ayrancı (KARAMAN) Kaymakamı Mehmet GÖZE,
15. **Akkuş (ORDU)** Kaymakamlığına Hacıbektaş (NEVŞEHİR) Kaymakamı Yiğit Yaşar DEMİRER,
16. **Çamaş (ORDU)** Kaymakamlığına **Piraziz (GİRESUN)** Kaymakamı Akın ORUÇ,
17. **Fatsa (ORDU)** Kaymakamlığına Avcılar (İSTANBUL) Kaymakamı Ömer Lütfi YARAN,
18. **Mesudiye (ORDU)** Kaymakamlığına Kiraz (İZMİR) Kaymakamı Emin KAYMAK,
19. **Perşembe (ORDU)** Kaymakamlığına Karlıova (BİNGÖL) Kaymakamı Levent YETKİN,
20. **Ardeşen (RİZE)** Kaymakamlığına Güroymak (BİTLİS) Kaymakamı Ufuk Özen ALİBEYOĞLU,
21. **Fındıklı (RİZE)** Kaymakamlığına **Doğankent (GİRESUN)** Kaymakamı Muhammet Emre CANPOLAT,
22. **Güneysu (RİZE)** Kaymakamlığına Ulukışla (NİĞDE) Kaymakamı Arif OLTULU,
23. **Akçaabat (TRABZON)** Kaymakamlığına Alaca (ÇORUM) Kaymakamı Ramazan KURTYEMEZ,
24. **Beşikdüzü (TRABZON)** Kaymakamlığına Artuklu (MARDİN) Kaymakamı Şakir Öner ÖZTÜRK,
25. **Sürmene (TRABZON)** Kaymakamlığına Kahta (ADİYAMAN) Kaymakamı Ömer Gazi KAYA,
26. **Yomra (TRABZON)** Kaymakamlığına Karayazı (ERZURUM) Kaymakamı Eyyup ÖZDEMİR,

GİDENLER

1. Mülkiye Müfettişliğine **Bulancak (GİRESUN)** Kaymakamı Hamdi ÜNCÜ,
2. Mülkiye Müfettişliğine **Sürmene (TRABZON)** Kaymakamı Mehmet Alper ÇIÇ,
3. Mülkiye Müfettişliğine **Ardeşen (RİZE)** Kaymakamı Emrah YILDIZ,
4. Mülkiye Müfettişliğine **Güneysu (RİZE)** Kaymakamı Davut DÜZGÜN,
5. Diyarbakır Vali Yardımcılığına **Çarşıbaşı (TRABZON)** Kaymakamı Zerrin Çay BEŞİKÇİ,
6. Eskişehir Vali Yardımcılığına **Giresun** Vali Yardımcısı Kürşat GÜLERYÜZ,
7. Kocaeli İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne **Gümüşhane** Vali Yardımcısı Aytaç AKGÜL,
8. Mardin Vali Yardımcılığına **Artvin** Vali Yardımcısı Seda BAŞOĞLU,
9. Mardin Valiliği Hukuk Müşavirliğine **Artvin** Valiliği Hukuk Müşaviri Adem BAŞOĞLU,
10. Sarıgöl (MANİSA) Kaymakamlığına **Gümüşhane** Vali Yardımcısı Ali ARIKAN,
11. Bafra (SAMSUN) Kaymakamlığına **Beşikdüzü (TRABZON)** Kaymakamı Cevdet ERTÜRKMEN,
12. Bayrampaşa (İSTANBUL) Kaymakamlığına **Akçaabat (TRABZON)** Kaymakamı Soner ŞENEL,
13. Kadirli (OSMANİYE) Kaymakamlığına **Perşembe (ORDU)** Kaymakamı Ahmet ARIK,
14. İlkadım (SAMSUN) Kaymakamlığına **Yomra (TRABZON)** Kaymakamı Hasan BALCI,
15. Alaplı (ZONGULDAK) Kaymakamlığına **Fındıklı (RİZE)** Kaymakamı Vedat YILMAZ,
16. Eceabat (ÇANAKKALE) Kaymakamlığına **Arhavi (ARTVİN)** Kaymakamı Hasan ONGU,
17. Yenişehir (DİYARBAKIR) Kaymakamlığına **Şalpazarı (TRABZON)** Kaymakamı Murat BEŞİKÇİ,
18. Şemdinli (HAKKARİ) Kaymakamlığına **Arsin (TRABZON)** Kaymakamı Yakup GÜVEN,
19. Lice (DİYARBAKIR) Kaymakamlığına **Mesudiye (ORDU)** Kaymakamı Cevdet BAKKAL,
20. Çatak (Van) Kaymakamlığına **Kürtün (GÜMÜŞHANE)** Kaymakamı Ekrem ÇEÇEN,
21. Yayladere (BİNGÖL) Kaymakamlığına **İyidere (RİZE)** Kaymakamı Orhan ALTUN,
22. Akdağmadeni (YOZGAT) Kaymakamlığına **Çamaş (ORDU)** Kaymakamı Murat KAPLAY,
23. Refahiye (ERZİNCAN) Kaymakamlığına **Yusufeli (ARTVİN)** Kaymakamı Muhammet Furkan SANCAKTUTAR,
24. Pazaryolu (ERZURUM) Kaymakamlığına **Derepazarı (RİZE)** Kaymakamı Selçuk KÖKSAL,
25. Damal (ARDAHAN) Kaymakamlığına **İkizce (ORDU)** Kaymakamı Ali Recai YERLİKAYA,

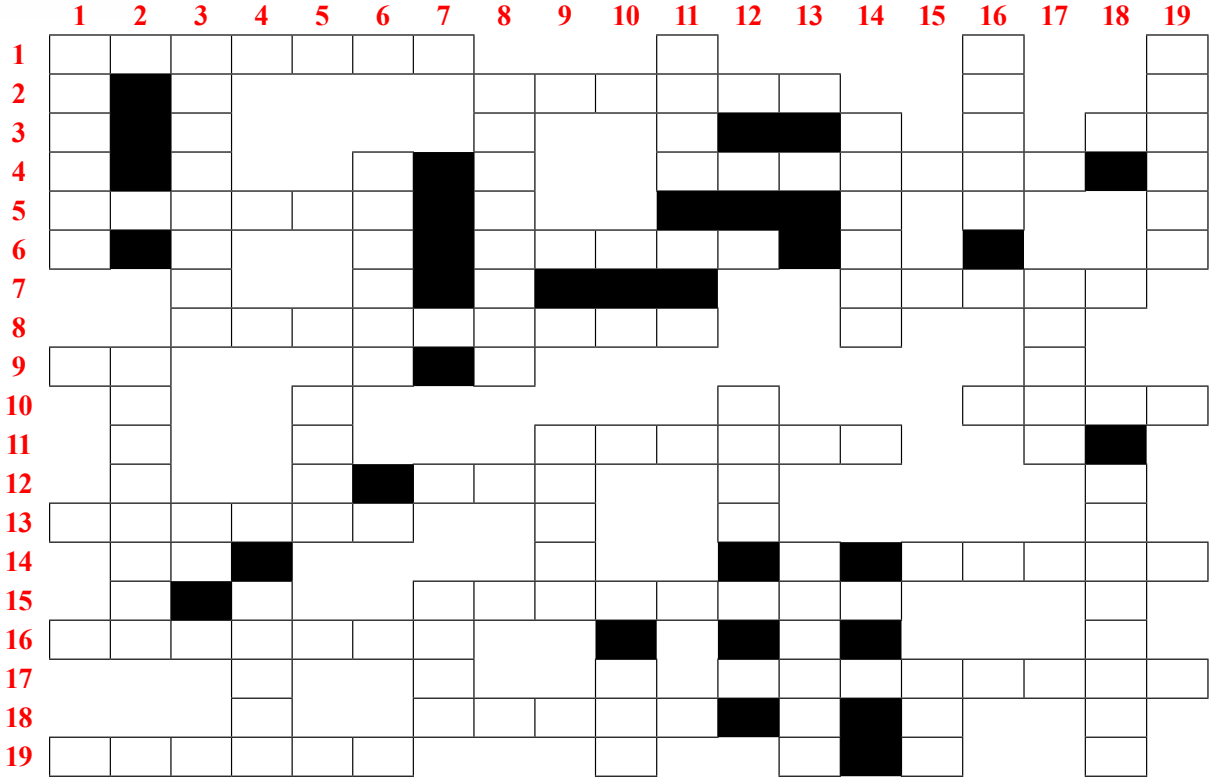
SERA GÖLÜ / AKÇAABAT / TRABZON

Bil Bakalım

DOKA Bölgesi coğrafi yönden engebeli, dağlık bir arazi yapısına sahiptir. Bölgemizde birçok dağ, yayla, göl, akarsu, geçit, tünel, vadi vardır. Sizlere bölgemizin bu yönde hazırladığımız bulmacamızla DOKA Bölgesini eğlenceli bir şekilde okuyucularımıza tanıtmak istedik.

SOLDAN SAĞA

- 1) Hopa-Kemalpaşa arasında 1.265 metrelik tünelin adı
- 2) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 1500 metrelik tünelin adı
- 3) Trabzon'un bir ilçesi
- 4) Kürtün-Doğankent Karayolu üzerinde 416 metrelik tünel
- 5) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 676 metrelik tünelin adı
- 6) Trabzon-Erzurum Karayolu üzerinde ilçe girişinde yer alan 340 metrelik tünel
- 7) Ordu'yu Fatsa'ya bağlayan çevre yolundaki 2004 metrelik tünelin adı
- 8) Artvin-Yusufeli arasındaki tüneller 660 ve 350 metrelik tünellerin genel adı
- 9) Artvin'de de oynanan cirit oyununda kullanılan binek hayvanı
- 10) Perşembe-Fatsa arasında yer alan 151 metrelik tünelin adı
- 11) Karadeniz Sahil Yolu üzerinde Rize Merkez-Çayeli yönünde 1.592 metrelik tünelin adı
- 12) DOKA'ya komşu Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın kısa adı
- 13) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 570 metrelik tünelin adı
- 14) Çayeli ilçe merkezine 7 km mesafede Bakanlar Kurulu Kararı ile turizm merkezi ilan edilen yayla
- 15) Espiye ve Keşap ilçeleri arasında yer alan 367 metre uzunluğundaki tünel
- 16) Fındıklı (Rize) ve Arhavi (Hopa) ilçeleri arasında 1120 metre uzunluğundaki tünelin adı
- 17) Keşap-Espiye arasında yer alan 978 metrelik tünelin adı
- 18) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 74 metrelik tünelin adı
- 19) Arsin ve Araklı arasında Karadeniz Sahil Yolu üzerinde bulunan 1900 metrelik tünelin adı

ÜSTTEN AŞAĞI

1) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 320 metrelik tünelin adı

2) Torul ile Gümüşhane arasındaki 681 metrelik tünelin adı

3) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 220 metrelik tünelin adı

4) Adı Sürmene ile özdeşleşmiş ve aynı zamanda coğrafi tescile de sahip yöresel bir ürün

5) Adı Gümüşhane ile özdeşleşmiş ve aynı zamanda coğrafi tescile de sahip yöresel bir ürün

6) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 799 metrelik tünelin adı

7) Karadeniz Sahil Yolu üzerinde Keşap-Giresun Merkez arasındaki 104 metrelik tünel

8) Hopa-Kemalpaşa arasında 1.366 metrelik tünel

9) Trabzon'da Valilik yapmış Hazineerzade Osman Paşa tarafından yaptırılan cami

10) Bir fındık türü

11) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 1932 metrelik tünelin adı

12) Deriner Barajı nedeniyle su altında kalan Artvin Merkez ve Yusufeli arasındaki 314 metre uzunluğundaki tünelin adı

13) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 610 metrelik tünelin adı

14) Kürtün-Doğankent Karayolu üzerinde 60 metrelik tünelin adı

15) Artvin ve yöresinde oynanan bir halk oyunu

16) Trabzon'da tarihi bir han

17) Karadeniz Sahil Yolu üzerinde Hopa-Kemalpaşa arasında 546 metrelik tünelin adı

18) Artvin-Yusufeli arasında bulunan 42 adet tünelden 946 metrelik tünelin adı

19) Artvin'de üretilen bir arı türü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	D	Ü	Z	O	B	A			K						A			B	
2	A						T	İ	B	E	T	İ			R			E	
3	N			I						Ş			R	E	Ş	A	D	İ	Y
4	İ	K	İ	S	U				A			E			K			A	
5	M			L			H	O	P			Ş			U			Z	
6	A			I			A			S	Ü	T			E				A
7	R			K			T			A			I	H	L	A	M	U	R
8	K	U	Ş	D	İ	L	İ			G			Ş			V			I
9	A			L			P			A	L	T	I			R		L	
10				İ			L			E					K		A	Ğ	R
11		İ	N	İ	Ş	D	İ	B	İ					L		S			
12		M			E			E				A	Ç	I	K		Y		
13		A			K			Ş				K			U	Ş	A	K	
14		M	A	V	İ			İ				Ç			R			A	
15			R					K				A			Ş		O	R	D
16			S					D	A	M		A	R		U			A	
17			İ	N	G	Ö	L	Ü				B			N			D	
18	Ç	İ	N					Z				A			L			A	
19								Ü				T	O	H	U	M	O	Ğ	L

41.Sayı cevap anahtarı

MAVİ GÖL
GİRESUN

Mavi Yıldız Çiçekleri

KADIRALAK YAYLASI
TONYA / TRABZON

Ünye Kalesi / Ordu